

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 29-92, 29-93, 29-94, 29-95, 29-96 — Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

Pomen Koroške za narodno vzgojo

Pred borimi sedemnajstimi leti! Ves svet je bil v silnem vrtincu, ki se je pozneje za nekaj let umiril, ker je bil že utrjen, danes pa že znova valovi. Po vseh delih zemlje so se črtale nove meje, vsi narodi so bili na tehtnici. Cele pokrajine so dobivale nove gospodarje. Alžacija in Lorena, vzhodni deli nemškega cesarstva, severne pokrajine avstro-ogrske monarhije, Dobruđa, Besarabija, Kavkaz, Panonska nižina, vzhodni deli ruskega cesarstva, naš zahod, ves Balkan — da ostalih delov sveta niti ne omenjamo — vse to je bilo na razpotju. Po dva in še po več se jih je potegovalo za eno pokrajino, dokler ni ostala — najmočnejšemu in jo bo imel, dokler ne pride močnejši. Bil je vrtinec, v katerem se je pokazalo, da mi še ne spadamo med močne. Bil je tako hud, da slovenski narod ni mogel ves v novo državo. Eden izmed bičev, ki so jih močni vihteli nad nami, je obležal na Karavankah in naš rod na njihovem severu proglasil za narodno manjšino, ki sme živeti med nemško večino, dokler...

V tem velikem vrtincu pred sedemnajstimi leti smo torej izgubili Koroško. Res se je to zgodilo po ljudskem glasovanju, toda marsikak krivica je sad glasovanja in marsikdaj je že glasovanje samo krivično. Močnejši nam je to glasovanje vsilil in povabil zraven tisoče in tisoče ljudi, katerih narodnost ni bila dvomna in o katerih se je vedelo že stoletje, da bodo glasovali za sožitje z nemško večino. Ti so odločili tudi za tiste, o katerih se je že stoletja vedelo, da so Slovenci in da žele ostati povezani s svojo narodno celoto. Toda to je bil zadnji korak močnejšega, ki je bil potreben zaradi olikane Evrope. Dejstvo ostane, da smo Koroško izgubili takrat, ko so stari, gospodstva vajeni narodi izvajali svoje stoletne načrte. Za vse meje, ki so bile takrat na novo začrtane, so narodi že desetletja in desetletja prej pisali in brali, demonstrirali in trpeli, pripravljali vse potrebno in čimdalje resneje hrepeli po uresničenju. Marsikak močni je v tem trenju načrtov podlegel, toda samo za trenutek, danes zopet vsi veliki narodi izvajajo svoje stare načrte, nekateri opogumljeni, ker se jim je nekaj že posrečilo, drugi razdraženi, ker so enkrat podlegli. Tudi Koroška ni čez noč prišla pod nemško večino, ki si je že zdavnaj hotela podvrčiti to lepo zemljo. In tudi danes ne širi svoje duhovne premoci po njej kar tjavendan, nekako minogrede, kakor jo mi minogrede branimo in se mi minogrede zanimamo za njo, ampak po načrtu, kot del svojega narodnega dela, kot svoj poklicni, narodni posel, ki ga za nobeno ceno ne mara zamenjati za kakraga drugega. Ta načrt ve za vsako občino, za sleherni vas, vse ve, kako je treba zastaviti tu, kako tam, ve, kam hoče priti, zato že prvi korak prav postavi. Sedemnajst let je minilo, veliko potujevalcev je med tem že umrlo, ki so za njimi prevzeli to delo osvajanja, nič ne zgreše svojega pota, noben korak jim ni prazen, ker imajo isti cilj, ki je bil že pred sedemnajstimi leti jasno viden. Mednarodno priznane pravice manjšin so jim pri vsem tem kaj majhna ovira, saj se redkokdaj dvignejo preko resolucij, ki jih pa oni vsak čas lahko izpodbijajo z nasprotnimi resolucijami. Tako gre to delo na naših robeh naprej in priznati si moramo, da se naš rod dobro drži, ker mu je obramba prirojena, kakor je drugim prirojeno osvajanje.

V tistih usodnih trenutkih mi nismo imeli programa za sto let. Program so imela društva, klubi in stranke, pa ne za sto let, ampak od enega obnove zboru do drugega, skoraj v vsakem pa je bila tudi točka, kako se je treba boriti proti nasprotnemu društvu, klubu ali stranki, da še tisti, ki so z bolečino v srcu hoteli ves narod usmeriti k skupnemu cilju, s peskom v čevlju niso mogli uspešno naprej. Imele so program tudi občine in dežele, za brvi, pota in mostove, toda za take stvari se narod ne more navduševati sto let, ne more prenašati žrtv sto let, ampak samo do slavnostnega odkritja, pa še takrat samo tisti, ki bodo neposredno deležni dobrot novih podjetij, komur pa križajo račune, je bil pa proti in je še danes tako. S takimi dnevnimi programi obteženi smo bili vrženi v svetovni vrtinec med narode, ki že stoletja hlepe po naši zemlji. Beri politične knjige naših sosedov in boš videl, kako ostro so že v prejšnjem stoletju gledali na ozemlja, kjer danes stojijo. Seveda so nam potem lahko odrezali kos za kosom, z vsemi brvmi, poti in mostovi, ker take stvari so uporabne pod vsakim gospodarjem, čeprav so se nam zdele najvažnejše in smo v naši slepoti mislili, da bodo večno naše, če jih le zgradimo. In danes se najbolj prazne duše, ki ne morejo pogrnati pogleda čez celoto, izprašujejo: Zakaj smo izgubili Koroško? Ljudje božji, vprašajmo se raje: Zakaj smo izgubili Novo ves pri Berlinu, zakaj smo izgubili Donavo, Muro in Dravo, da najsvetejše reke v bolesti zamolčimo, zakaj smo izgubili Blatno jezero? In temeljito se vprašajmo, strogo in brez prizanašanja, da se ne bodo naši potomci izpraševali: Zakaj smo izgubili Ljubljano? Povsod isti vzroki! Izprašujemo se tudi: Kdo je kriv, da smo izgubili Koroško? Ali so se Nemci kdaj izpraševali, kdo je kriv, da so izgubili Alžacijo in Loreno, da so propadli pri ljudskem glasovanju v Schleswig-Holsteinu, da so izgubili pol kolonialnega sveta? Pa imajo do vseh teh ozemelj vsi jasno opredeljeno stališče, po katerem tudi delajo.

Ali danes vemo, kaj bomo kot katoliški narod, v Jugoslaviji, v takih in takih razmerah, v tej in tej okolici počeli naslednjih sto let? Ali vemo, kaj moramo v naslednjih sto letih doseči? Ali vemo, kako bomo sto let skrbeli za našo narodno manjšino na Koroškem? Prav je, če imajo javne tehnične pisarne svoje načrte, naj jih izvajajo po najboljši vesti in vednosti, zato so postavljene. Prav je, da ima gradbeni oddelek tega ali onega magistrata svoje načrte, naj jih izvajajo, zato je postavljen. Nihče pa naj vodovoda v Beli Krajini ali ljubljanski kolodvor ne predstavlja kot nar-

Romunija pripravljena za sporazum z Madžarsko

Važna Tatarescova izjava, ko je pregledal utrdbe na madžarsko-romunski meji

Bukarešta, 9. oktobra. AA (Rador) Danes popoldne se je vrnil predsednik vlade Tatarescu v družbi vojnega, letalskega in mornariškega ministra z inspekcijskega potovanja.

Pri tej priložnosti je imel govor, v katerem je poudarjal, da so utrdbe na zahodnih mejah Romunije zgrajene za obrambo države in obrambo miru v zunanjih razmerah. Vsako nasilje pomeni vojno. Zato so utrdbe na romunskih mejah, obenem utrdbe za zagotovitev miru. Nato je Tatarescu nadaljeval:

O priliki to svečanosti, ki je obenem potrdilo čedanje večje moči naše države, proglašamo ponovno željo po miru, živo željo, da živimo v prijateljskem razmerju z vsemi, tudi s tistimi, ki jih je zgodovinska zmotna sprava v nesoglasje z našo državo. Izjavljamo pri tej priložnosti, da smo pripravljene sodelovati z njimi za ugotovitve in obrambo miru in za organizacijo vzajemnega sodelovanja v tem delu Evrope na temelju spoštovanja pravice in skladnosti interesov. Prijateljsko ponujamo roko vsem, ki so teh misli in čustev, vsem, ki jih navdaja ista želja po miru in sodelovanju. Ko sem nedavno govoril v nekem mestu, kjer živi večina manjšinskega prebivalstva, se mi je zdelo potrebno izjaviti, da želimo utrditi razmerje, normalno sodelovanje in vzajemno zaupanje do vseh manjšin, ki so za

zmerom prišle v ustroj naše nacionalne države in ki so vso zgodovinsko dobo, morda več stoletij bile v mejah našega naroda. Obžalujemo vse krivice, ki so v preteklosti zgradile zid sovraštva med nami. Prežeti duha časa, v katerem živimo, in v okviru naših zakonov, temelječih na enakopravnosti in pravici, želimo tem manjšinam zagotoviti vse okoliščine za njihov svobodni razvoj. Glede nesporazumov in težkoč, ki se docela naravno pojavljajo v razmerju med manjšino in večino, izjavljamo, da se lahko zmerom urede v duhu sporazuma in miroljubnosti. Toda baš zaradi takšnega ravnanja z manjšinami, ne smemo le-te nikoli pozabiti, da morajo lojalno izvršiti vse svoje obveznosti do romunske države in da je njihova prva dolžnost, da smatrajo za svoje vse koristi in stremeljenja te države, ki s toliko žrtvijo jamči svobodo njihovega jezika, vere in blaginje.

Zanimanje za dr. Stojadinovičevo polovanje

Pariz, 8. oktobra. AA. O bližajočem se obisku dr. Milana Stojadinoviča v Parizu, je priobčil današnji »Ordre« daljši članek pod naslovom »Fran-

cosko-jugoslovansko prijateljstvo ostane nedotaknjeno in se mora še poglobiti.« Clankar pravi med drugim: Dr. Stojadinovič je s tem, da pride v Pariz, da podaljša prijateljsko pogodbo z našo državo, hotel pokazati mednarodni javnosti visoki politični pomen, ki ga on in njegova domovina pripisujeta tesnejšemu sodelovanju med Francijo in Jugoslavijo. Francija ne bo ostala ravnodušna napram prijateljskim korakom predsednika jugoslovanske vlade, obenem pa vnovič ugotavlja ves nesmisel raznih kritik jugoslovanske vlade in njene zunanje politike, ki so se pojavile zadnja leta v javnosti. Clankar prehaja na to na podpis pogodb z Bolgarijo in Italijo. Pisec jo obširno analizira in navaja njene velike koristi za splošni mir v Evropi in pravi:

Če Balkan danes ne povzroča več skrbi Evropi, je to v znatni meri zasloga pomirljivih in gibljivih metod, s katerimi je predsednik vlade dr. Stojadinovič s svojo čvrsto osebnostjo obeležil zunanjo politiko Jugoslavije. Francija se veseli zavedanja vrednega političnega in gospodarskega položaja, ki se vanj razvija zadnja leta Jugoslaviji. Prepričani smo, da bo ekspozice jugoslovanskega premijera naši vladi preprčal našo vlado o točnosti njegovih političnih naziranj in o popolni lojalnosti in zvestobi do Francije. Podobno piše tudi »Information«.

Italijanski odgovor:

Nobenih pogajanj - brez Nemčije

London, 9. okt. c. V prvih popoldanskih izdajah objavljajo listi samo v izvečkih vsebino italijanskega odgovora na angleško in francosko noto.

Italijanska nota poudarja najprej, da se Italija ne more udeležiti nobenih konferenc ali pogajanj o španskem vprašanju brez Nemčije. Zato predlaga italijanska vlada, da naj se pogajanja o vseh španskih problemih nadaljujejo v odboru za nevmešavanje.

Prvi vtisi o odgovoru italijanske vlade pravijo, da je vtis odgovora v Londonu zelo slab. V angleških vladnih krogih menijo, da položaj zaradi španske zadeve še nikdar ni bil tako težak, kakor je sedaj. Vendar pa angleška vlada ne bo zavzela stališča pred svojo sejo, ki bo v sredo.

Pariz, 9. okt. c. Italijanski odgovor, ki je bil danes dopoldne ob 11 izročen v Rimu angleškemu veleposlaniku lordu Perthu in francoskemu odpravniku poslov Blondelu, pravi:

1. Kraljevski italijanski zunanji minister se sklicuje na izjavo francoskega odpravnika poslov z dne 2. oktobra tega leta in v imenu fašistične vlade jemlje na znanje francosko zagotovilo o nedotakljivosti španskega ozemlja in sicer kontinentalnega, kolonialnega in pomorskega. Tudi nima v zvezi s tem nobenega razloga, da bi ponavljal isto stališče fašistične vlade o nedotakljivosti španskega ozemlja.

2. Fašistična vlada je tudi prepričana, da borbe v Španiji večja napetost tudi med drugimi državami v Evropi. Tudi fašistična vlada želi, da bi napetost v tem vprašanju popustila. Zato hoče

3. fašistična vlada proučiti vsa sredstva, ki naj omogočijo, da se začne resnično izvajati prava politika nevmešavanja.

4. Francoska vlada pripisuje poseben pomen vprašanju prostovoljcev. Toda v tej zvezi mora

fašistična vlada opozoriti, da je treba ugotoviti odgovornost, da je bila ravno fašistična vlada tista, ki je prva z Nemčijo zahtevala prepoved odhoda prostovoljcev in zahtevala njihov takojšen umik. Vendar hoče fašistična vlada proučevati tudi to vprašanje kot eno izmed bistvenih zadev, na katerih sloni vsa politika nevmešavanja. Od avgusta lanskega leta pa vse doslej je italijanski zastopnik v odboru za nevmešavanje poudarjal to stališče. To stališče tudi dokazuje, da fašistična vlada v ničemer ni spreminjala svojih nazorov o nevmešavanju.

5. Francoska vlada želi, da naj se začne med Francijo, Italijo in Anglijo pogajanja, da bi se pospešila politika nevmešavanja. Francoska vlada meni da bi na ta način bilo mogoče odstraniti težave, na katere je naletel odbor za nevmešavanje. Italijanska vlada pa dvomi v postopek, ki je predlagan. To so vprašanja, ki se tičejo tudi drugih držav in ne samo Francije, Italije in Anglije. Tudi pristaneek Burgosa in Valencije bi bil praktično potreben. Valencijska vlada pa je še nedavno v Zenevi izjavila, da ne more dovoliti odhoda nobenega prostovoljca s svojega ozemlja. Torej se vidi, da bi po tem postopku že v uvodu narastle komplikacije in bi se sporazum zavlekel, ki ga fašistična vlada želi. Fašistična vlada meni, da bi se vsa ta vprašanja lažje reševala v odboru za nevmešavanje.

6. Fašistična vlada izjavlja, da ne more nikdar sodelovati pri nobenih pogajanjih in pri nobeni konferenci, kjer ne bi bila zastopana tudi Nemčija.

Francija, Anglija bi šli tudi na svoje

London, 9. okt. b. V tujakšnih diplomatskih krogih se trdovratno širijo vesti, da bo na predlog Francije le prišlo do skupne angleško-fran-

coske demonstracije, če Italija ne bo pozitivno odgovorila glede sodelovanja v španskem problemu. Zaenkrat je težko reči, če bo to navadna manifestacija, ali nameravata obe velesili izvršiti močnejši pritisk na Mussolinija. Diplomatski krogi pa so prepričani, da sta Anglija in Francija trdno odločeni na svojo roko rešiti španski problem, če bi Italija negativno odgovorila.

Berlin, 9. oktobra. AA. (DNB) Diplomatska politična korespondenca se bavi z italijanskim odgovorom na vabilo Velike Britanije in Francije na konferenco treh in pravi med drugim:

Nihče ne more ugotoviti, da se nota ne bi držala absolutno stvarnih in pravnih dejstev. Tako se po pravici pripominja, da je vprašanje, ki ga skušata zahodni državi spraviti v debato, eno izmed vprašanj, ki so izrečno pridržana odboru za nevmešavanje. Zato se to vprašanje ne more proučevati z izločitvijo drugih držav, in te države se tudi ne morejo po kratkem posvetovanju v omejenem krogu postaviti kar pred gotova dejstva.

Anglija se čuti trdno

London, 9. oktobra. b. V Stubintownu je minister za oboroževanje Thomas Inskip izjavil, da ni nobenega dvoma, da bi Anglija ne prebredla težkih časov, bržkone pa jo čakajo mnogo težje izkušnje kakor pred 20 leti. Minister je posebno poudaril spremenjeno stališče delarske stranke, ki omogoča naglo oboroževanje Anglije, tako da je že danes sposobna razviti vse svoje ogromne sile proti vsakemu napadalcu.

Pred izredno sodišče v Rimu pridejo

Rim, 9. okt. TG. Dne 12. oktobra se v Rimu začne zasedanje izrednega sodišča za zaščito države. Prva pride na vrsto skupina 16 mlajših, akademsko izobraženih mož iz Milana, ki so obtoženi, da so delali nerazpoložene proti fašistični stranki. Med njimi so odvorniki, pisatelji in umetniki, ki pripadajo znanim milanskim družinam kakor Luzzatto, sin profesorja Luzzatta, Rodolfo Morandi, ki je spisal velik znanstveno delo o zgodovini italijanske težke industrije, ter Alberto Malagugini, sin bivšega marksističnega župana v Paviji.

Po Rhömovem zgledu... Hitlerjevci aretirani v Pragi

Praga, 9. okt. TG. Državna policija je v Pragi aretirala arhitekta Heinza Rutha, ki je bil »zastopnik« Henleinove nemške hitlerjevske skupine v Angliji in je tudi sestavil protestno spomenico nemških hitlerjencev na Češkoslovaškem na Zvezo narodov v Zenevi. Istočasno je bilo aretiranih še 14 drugih vplivnih hitlerjencev in članov Henleinove skupine. Policija je o aretacijah izdala uradno poročilo, v katerem pravi, da so se aretiranci pregrešili zoper javno moralo... in da je nemogoče, da bi še nadalje »vzgajali« nemško mladino na Češkoslovaškem.

General Milch bo šel tudi v London

Berlin, 9. okt. c. Državni podtajnik v nemškem letalskem ministrstvu, general Milch, ki se je pravkar vrnil iz Pariza, v bo drugi polovici oktobra obiskal London, kjer bo nadaljeval s pogajanjmi, ki jih je imel s francosko vlado.

Dunajska vremenska napoved: Pri malo spremenljivi temperaturi in lahkih zapadnih vetrovih oblačno in včasih jasno.

Zagrebska vremenska napoved: Pričakovati je zboljšanja vremena.

Prva zapoved za lepo kožo

ELIDA BELI ŠPANSKI BEZEG omamljivega vonja snežnobele barve

rodni program, ves narod se more zavzeti samo zato, da bo tista voda vedno Slovincem na razpolago, sto let se more ves narod upirati samo poizkusom, da bi ti kdaj na kolodvoru tuj uradnik pomolil vozovnico v tujem jeziku in bi ti po tuje moral imenovati svojo postajo: na kolikih nekdanj slovenskih kolodvorih je že tako! Ne more pa narod niti deset let ostati pri živem življenju na skioptičnih slikah novega ljubljanskega kolodvora, če ga še skioptične slike Koroške tako malo poživijo!

Vseka narodna manjšina se more trajno ohraniti samo takrat, kadar je ponosna na svoj večinski narod, na materno hišo, kadar neprestano gleda in opazuje svojo večino in ji to — v vsej lojalnosti do tuje okolice — daje poguma, da trajno hoče ostati ud istega naroda, čeprav manjšinski. Misel na večinski narod je močnejše jamstvo za ohranitev na-

rodni manjšin kot pa vsi mednarodni zakoni, ki govorijo o njihovih pravicah. Toda maloverni bodo dejali: »Nas je malo, mi ne moremo tako, mi...« Ali smo takrat, ko nas še ni bilo tako, imeli oči obrnjene v večje dalje? Ali smo takrat kaj bolj vedeli, kaj je naš stoletni program? Kdaj nas bo tako malo, da bodo maloverni rekli: »Sedaj nas je pa ravno prav, da lahko začnemo!«

Toda, če nas je res tako malo, pa se vsaj zmenimo, kako se bomo sto let, po načrtu, vsi kot eden upirali narodni smrti! Zgodovina pa nam ponuja lepši delež, ne jadikujmo, oči odprimo!

Pred sedemnajstimi leti je bilo to! Za zdravega ena ura ni nič, za umirajočega pa je lahko korak iz življenja v smrt. Za zdrav narod sedemnajst let ni nič, čas našega umiranja pa še ni prišel, čas čiščenja je pa že tu!

Oklic za 10. oktober

Po nesrečnem plebiscitu je ostalo na Koroškem še 100.000 naših rojakov. Priznali so lojalno rezultatu 10. oktobra in so od svojih novih gospodarjev pričakovali, da jim bodo pustili vsaj najskromnejše kulturne pravice. A za svojo lojalnost so želi le posmeh in preganjanje. Avstrijski Nemci se iz zgodovine niso naučili ničesar: odpravili so zadnje sledove že itak skromnega slovenskega šolstva; saj so postale koroške šole najvažnejši instrument za ponemčevanje. Izročili so oblast nad koroškimi Slovenci nacionalnim šovinistom, ki se zbirajo pod okriljem celovškega Heimathunda, tujim in domačim odpadnikom. Ti proglašajo namenoma vsako slovensko kulturno prireditve za iredento, hujsko bera proti bratu. Pod pretežno obujanja spominov na plebiscitne boje obnavljajo vsako leto nanovo stare rane z vedno ostudnejšo gonjo. Saj ti tujci na Koroški zemlji živijo od tega; brez zdrabi in brez hujkanja bi postali odveč, izgubili bi svojo eksistenco. Kakor grd pajek se je zagrizel nemškutarski Heimathund v prelepo deželo Koroško, od vzhoda do zahoda so razpredene njegove organizacije po slovenskih vaseh.

Kakor hlapec Jernej išče naš narod svoje stare božje in človeške pravice. Od postaje do postaje stopa na svojem križevnem potu: v Pokrčah so napadli duhovnika-domačina, ker se je zavzel za slovensko petje v cerkvi; pri Božjem grobu nad Pliberkom so orožniki razgnali in aretirali slovenske fante, ko so prižgali kres na predvečer godu sv. Cirila in Metoda; v Doberlivesi so napadli voditeljico slovenske dekliske zveze in jo nevarno ranili; v Kotmarivesi so z gnili jajci in s koli razgnali mirne slovenske kmete in delavce, zbrane na pevski prireditvi; odstavili so po vrsti naše poštene priljubljene slovenske župane ter na njihovo mesto postavili tujce, nemške komisarje. Po naših vaseh so začeli stikati za slovenskimi knjigami. Koučno so iz zasede v temni noči napadli in pobili do smrti kmečkega sina, pevca Miheja Habiba samo zato, ker je bil zavezanec Slovenec. A hujši kakor ves ta pritisk so moralni udarci, ki prav v zadnjem času padajo po koroških Slovencih: v sredi slovenske Podjune so si postavili odpadniki svoj »nemški dom«; sredi slovenskega Roža je Heimathund posekal slovensko lipo in postavil bahav spomenik odpadnikom. V Zavrhu in na Obirskem tik pod stenami Karavank, kjer je doslej naš narod mirno živel, oral in drvaril, je Südmarka postavila dve novi sulferajnski soli — ponemčevalnici. Letošnje poletje in letošnji jesen so se vrstile prireditve, na katerih so Heimathundovi govorniki slikali v zgornjih barvah slovensko nevarnost na Koroškem in zbi-

rali denar za »ogrožene nemške obmejne šole«!!! Prav te dni dosegajo te prireditve svoj višek s široko zasnovano nabiralno akcijo, ki bo trajala tri dni ter bo segla v zadnjo slovensko vasico, v sleherni šolo, v sleherni urad in v sleherni podjetje na Koroškem. Dežela Koroška se kar ne more pomiriti. Nad njo visi preklestvo 10. oktobra, na njeno čelo je vžgan Kajnov žig.

Medtem pa uživajo Nemci v Jugoslaviji vse pravice narodne manjšine: imajo svoje učiteljske z nemškimi profesorji, imajo svoje gimnazije, meščanske in strokovne šole, imajo na stotine nemških osnovnih šol in otroških vrtcev, ki so posejani povsod, kjerkoli prebivajo Nemci. Nobenemu Nemcu se pri nas ni skrivil las zaradi tega, ker je Nemec.

Podpisane organizacije smatrajo kot zastopnice bele Ljubljane, središča slovenske kulture, za svojo dolžnost, da opozore ob obletnici koroškega plebiscita s tem proglasom slovensko in jugoslovansko javnost in ves kulturni svet na sramotne kulturne razmere, v katerih morajo živeti Slovenci na Koroškem, na postopanje avstrijskih oblastí, ki smatrajo v čudni zablodi za povsem naravno, da se v srcu Evrope pridno inteligentno ljudstvo 100.000 ljudi oropa vseh pogojev za človeka vredno kulturno življenje, ki jih more nuditi le vzgoja v materinem jeziku.

Podpisane organizacije ugotavljajo, da je bila kulturna skupnost vseh Slovencev potrjena z velikimi žrtvami, ki jih je slovenski narod skupno z brati Hrvati in Srbi dal za Koroško od časov, ko je zasedel koroško zemljo, pa do časov, ko so slovenski prostovoljci skupno z vojniki redne jugoslovanske vojske žrtvovali svojo srčno kri za svobodo koroških Slovencev in za čast Gospe svete. Na tridesetih pokopališčih trohniro kosti teh junakov.

Podpisane organizacije ugotavljajo, da smo priznali podpise zastopnikov kraljevine Jugoslavije na mirovnih pogodbah in na protokolih plebiscitne komisije v Celovcu, da pa nikoli ne bomo priznali, da bi moral izgubljeni plebiscit pomeniti kulturno zaslužjeje kulturno najstarejše veje slovenskega naroda.

Zato pozivajo podpisane organizacije vse Jugoslovane, da se s pravo bratsko ljubeznijo oklenejo koroških Slovencev in da jih moralno in materialno podprejo v njihovem boju za slovensko besedo in za bodočnost slovenske kulture, ki ne sme umreti tam, kjer se je porodila in kjer je najžlahtnejše zacvetela.

Ljubljana, dne 10. oktobra 1937.

Ta oklic je podpisalo 41 slovenskih društev.

Za popravilo mostu čez Dravo pri Vuzenici

11. septembra ob 2 zjutraj je zadel v most čez Dravo v Vuzenici velik lesen splav, ki ga je narasla Drava odrigala od brega. Splav se je ob mostu postavil pravokotno na smer vode ter se zagostil ob 5., 6. in 7. kozi mostu računano od levega brega Drave. Ker je Drava še narasčala, splava ni bilo mogoče rešiti in okrog 8 zjutraj mostne koze niso mogle več zdržati pritiska vode. S tem da so se podrle, je padlo tudi 6., 7. in 8. polje mostu. Prekinjen je bil vsak promet med Muto in Vuzenico in železniško postajo Vuzenica. Most, ki ga je voda vzela, so v tem času še popravljal, tako da je voda napravila tudi precej škodo na popravilih, na novo zabitih pilotih itd.

Zaradi pretrgane cestne zveze so od železniške postaje Vuzenica odrezani kraji: Muta, Sv. Primož, Gortina, Pernice in deloma Zgornja Vižinca, ki vsi teže proti tej železniški postaji. Prav tako so hudo prizadeti prebivalci Vuzenice na desnem bregu Drave, ki morajo hoditi na vlak

ali v Vuhred ali v Trbonje. Ne glede na to pa je prekinjena važna zveza za tovorni promet, saj gredo po tej cesti veliki tovori za železarno na Muti in precejšnje množine lesa.

Glede na nujnost popravila mostu, je odredil g. ban dr. Marko Natlačen, naj se nakaže okrajnemu cestnemu odboru v Dravogradu za popravilo mostu 30.000 din ter je hkrati odobril, da okrajni cestni odbor iz svojega proračuna porabi prav tako 30.000 din, ki jih bo mogel prihraniti pri svojih drugih cestnih gradbenih delih. Okrajni cestni odbor ima tako na razpolago 60.000 din ter bo lahko takoj začel s pripravljanimi deli za popravilo mosta, zlasti z nakupovanjem potrebne lesa. Ban g. dr. Marko Natlačen je prav tako odločil, naj okrajni cestni odbor čimprej sestavi natančno poročilo in načrte za popravilo mostu s proračuni vred, na kar bo banka uprava skušala najti sredstva, da se bodo pokrili stroški, ki bodo nastali s popraviljem mostu.

Ciril-Metodov zbor

Vekoslav Višošević, ravnatelj Ciril-Metodovega zbora, je pravi njegov ustanovitelj, organizator in duša vsega njegovega dela. Glasbe se je učil pri prof. Duganu in Slogarju v Zagrebu, vodil je že pred svetovno vojno semeniški zbor, po vojski je pa reorganiziral akad. »Mladost«, ki ji je bil več let predsednik in je opravil z njo zelo uspele turnee po Avstriji, Češkoslovaški in Poljski. Leta 1931 pa je osnoval Ciril-Metodov zbor in ga s pomočjo dirigenta Komanovskega dvignil na današnjo višino. Od leta 1934 je tudi predsednik zveze za cerkevno glasbo v Jugoslaviji. Leta 1936 je bil imenovan za ravnatelja Ciril-Metodovega zbora, in ves čas urednik Ciril-Metodovega glasnika, ki je edina glasbena revija te vrste ne le v Evropi, temveč na svetu sploh.

V ponedeljek bo imel Ciril-Metodov zbor, Višoševićev najvažnejše delo, svoj koncert v Unionu. Vstopnice v kinu Union.

— Pri zaprtju, motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravnega »Franz-Josef grenčice«.

Tudi upokoenci pričakujejo izboljšanje

Vlada je z zadnjo naredbo omilila položaj državnih nameščenecv nižjih skupin ter izboljšala njihov položaj. Državni nameščenici so to lepo gesto vlade sprejeli s priznanjem na znanje, ker so spoznali, da država po svojih močeh misli nanje.

Toda tudi upokoenci zaslužijo istega priznanja, saj so vse svoje življenje žrtvovali v delu za državo in za skupnost. Upokoenci sedaj apelirajo na vlado in g. finančnega ministra, da se spomni tudi njih ter jim nekoliko izboljša njihove prejemke. Pokojnine državnih nameščenecv so povprečno nizke in zato bi bilo primerno, da se s podobno naredbo, kakor pri aktivnih državnih nameščenecv, nekoliko izboljša tudi položaj upokoencv. Imamo pa še v Sloveniji precej starih ozir. kronskih upokoencv, katerih položaj je obupen. Tudi ti pričakujejo od vlade in države, da izboljšata njihov položaj. Upokoenci bodo znali biti za to hvaležni!

Bitka med cigani in orožniki pri Vinici

Vinica, 8. oktobra.

V noči od četrtega na petek so neznani ljudje vlomili v čevljarstvo delavnico trgovca Fabjana v Starem trgu ob Kolpi. Ko so zjutraj opazili vlom in videli, da je odnešenih 53 parov čevljev in druge stvari, so se spravili starotrkški fantje in en finančni stražnik na zasledovanje. Vlomilcem so sledili do Sinjega vrha. Tam so pa sled izgubili in so nadaljevali pot na Vinico.

Ze pozno zvečer pa se je neki kmet iz Učakovcev napotil na Vinico. Med potjo je dohitel družbo ljudi. Z zanimanjem je poslušal z lučjo v obraz nekega člana te družbe. V tem trenutku mu je pa neznanec potisnil samokres pod usta z besedami: »Idi napred!« Ves prestrašen je kmet seveda pobegnil in prišel v Vinico. Med tem časom so bili viniški orožniki brezovjavno obveščeni o vlovu. Zasedli so na hrvaški strani viniški most in na kmetovo opozorilo, da prihajajo vlomilci proti viniškemu mostu, so napravili zasedo. Na slovenski strani so zasedli most viniški lovci.

Naenkrat orožniki opazijo, da se po nekih skalah plazijo na most vlomilci. Ko pridejo do

Lavantinski stolni prošt dr. M. Vrubar 60 letnik

Maribor, 9. oktobra.

Danes je lavantinski prošt mil. g. dr. Maksimilijan Vrubar obhajal 60 letnico svojega življenja. Jubilat se je rodil v trdni krščanski družini na Kapli na Kozjaku dne 9. oktobra l. 1877. Po dovršeni domači ljudski šoli je šel na mariborsko gimnazijo, kjer je maturiral. Že kot dijak se je odločil za duhovniški poklic ter po maturi vstopil v mariborsko bogoslovje. Za mašnika je bil posvečen 25. julija 1901 v mariborski škofijski kapeli. Kaplanoval je najprej v Makolah, odkoder ga je škof, ki je dobro poznal njegove sposobnosti, poslal v Rim, kjer je nadaljeval svoje študije ter bil l. 1906. promoviran za doktorja cerkvenega prava. Po povratku iz Rima je bil kaplan v Vidnu in Zalcu, od tam pa je šel v Trst za ravnatelja na dekliškem liceju. Kmalu se je zopet vrnil na Štajersko in postal kaplan v Novi Cerkvi in nato vikar v Celju, odkoder je bil poklican za spiritala na mariborsko bogoslovje, na katerem je predaval tudi cerkveno pravo. L. 1918. je bil imenovan za stolnega kanonika, l. 1931. za stolnega dekana, 5. februarja 1934 pa je po imenovanju dr. I. J. Tomažiča za ordinarija postal stolni prošt.

Vsa jubilatova življenjska pot od prvega kaplanskega mesta pa do visoke cerkvene časti stolnega prošta, je bila eno samo veliko delo in žrtve. Kot dušni pastir se je povsod, kjer je služboval, izkazal z vzgledno gorečnostjo v cerkvi in šoli, ter si že takrat pridobil sloves enega najboljših cerkvenih govornikov, ki ga uživa še danes. Bilo bi težko prešteti vse njegove cerkvene govore, ki jih je imel po naših farah ob slovesnih prilikah od časa, ko je prispel v Maribor na odlična mesta. Na dekliškem liceju v Trstu je pokazal svoje sposobnosti in svojo ljubezen za vzgojo mladine, ki jo je pozneje izpričal še kot škofijski veroučni nadzornik za srednje šole, katerega posle je več let opravljal kot mariborski stolni kanonik. Svoje znanje cerkvenega prava, ki si ga je pridobil s svojo vestno delavnostjo in v Rimu, danes z uspehom uporablja v težavnih cerkvenopravnih vprašanjih kot predsednik lavantinskega škofijskega cerkvenega sodišča. Ta položaj mu je upravičeno dal sloves enega prvih strokovnjakov v vprašanjih cerkvenega prava.

Gospod jubilat je poleg svojega ogromnega dela, katerega mu je nalagala visoka cerkvena služba, še našel časa za izven-cerkveno delo. Po smrti stolnega prošta dr. Majeka sta ga namreč Spodnještajerska ljudska posojilnica in Tiskarna sv. Cirila izvolili za predsednika svojih načelstev. V tem svojstvu je znal modro voditi oba zavoda ter ju varno prepeljati skozi leta krize, ter ju še ojačiti, da danes predstavljata najmočnejša zavoda te vrste.

10 milijonov za mariborsko carinarnico

Vprašanje zgradbe mariborske carinarnice prihaja v svojo končno fazo sedaj, ko je občina dobila v svojo last za zgradbo določena zemljišča. Takoj, ko so zemljišča postala občinska last in so zamenjane mest. vojašnice za druge vojaške objekte, se je komisijsko sestavil program za zgradbo carinarnice, ureditev in tlakovanje okoliških cest, ki neposredno vodijo k carinarnici, in zgradbo stanovanjskih hiš za carinike. Izvršeni so že idejni in deloma tudi detajlni načrti in proračuni, tako da bo do prihodnje pomladi vse v podrobnosti pripravljeno za graditev. Izvedba ogromnega gradbenega programa se bo izvršila

v treh etapah.

V prvem delu programa je predvidena zgradba carinarnice in najnujnejša ureditev okolice carinarnice in nakup zemljišč za dopolnitev stavbišč za stanovanjske hiše za carinike. Prvi del programa obsega sledeča dela: 1. carinško poslopje s skladišči; 2. oprema carinar-

Pravo sredstvo

Tako, zadosti ste se igrali, zdaj se bomo pa pošteno umili!

Služiš, igranje je pa bolj prijetno!

...seveda spet ste se umivali brez mila; zdaj jemne pa vsa neznaga ostala v brisači!

Modra teta pravi: Za perilo in za otroke bi bilo najboljšje

SCHICHTOVO MILO JELEN

kajti to je pravo sredstvo za pranje!

Gospod prošt je danes od svojih duhovnih sobratov, od svojih prijateljev in znancev laikov prejel mnogo čestitk k svojemu 60 letnemu življenjskemu jubileju. Tem čestitkam se pridružujemo tudi mi ter mu prav iz srca želimo, da bi mu Bog dal zdravja in da bi še veliko let mogel svoje sile posvečati Cerkvi in ostati moder voditelj naših zavodov.

Od tega odpade na samo zgradbo carinarnice s skladišči 5.100.000 din, na dovorno in nakladalno rampo 950.000, na ureditev in tlakovanje Einspielerjeve ulice 1.150.000, za železniški nadvoz 750.000, za ureditev Erjavčeve ulice 680.000, za novo cesto na severni strani carinarnice 640.000 din. Ta dela naj bi se pričela pomladi leta 1938 ter bi bila končana leta 1940.

Drugi del programa obsega sledeča dela: stanovanjske hiše za carinike in ureditev njihove okolice. Za oboje bi se porabilo 3.920.000 dinarjev, od tega odpade na zgradbo hiš 3 milijone 570.000 din. Hiše bi se začele graditi v poletju 1940.

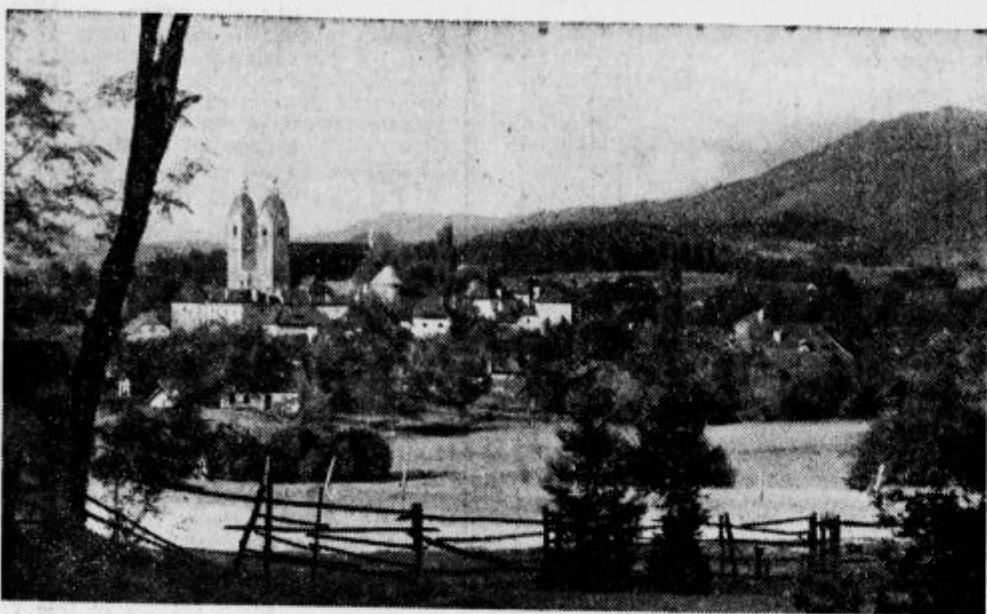
V tretjem delu programa bi se izvedla sledeča dela: 1. tlakovanje Erjavčeve ulice; 2. ureditev in kanalizacija dela Trdinove ulice; 3. ureditev in tlakovanje Trstenjakove ulice in 4. dovorna cesta iz Košakov zadaj za progo k carinarnici. Stroški za vsa dela so proračunani na 1.765.000 din.

Kakor je iz navedenega razvidno, je gradnja carinarnice z vsemi projektiranimi ostalimi deli eden največjih gradbenih projektov, ki se je v Mariboru dosedaj izvršil. Celokupni stroški so namreč preračunani na

16.015.000 din.

Za finansiranje teh velikih del bi služila gotovina v kladrinskem fondu, dohodki fonda in pa posojilo pri hipotekarni banki, ki bi se amortiziralo z dohodki kladrinskega Fonda razpolaga že s tolikimi dohodki, da bi bilo potrebno za izvedbo prve etape najetje posojila samo v iznosu 3.200.000 din. Anuiteta za posojilo bi znašala letno 350.000 din, kar pa znašajo dohodki fonda letno 850.000 din, bi ostal še letni prebitok 500.000 din, ki bi služil za odplačevanje posojila v znesku 4.500.000 din, potrebnega za izvedbo druge etape, manjkajoči znesek pri tretjem delu programa pa bi se kril iz prihrankov, ki bi se dosegli pri izvršitvi prvih in drugega dela programa.

S kolesom po slovenski Koroški

Gospa Sveta.

Do Podkloštra

Pred dvanajstimi leti sem jo prvič videl z Golice. Pogled na prelepi Rož in čarobna jezera v daljavi se mi je globoko vtisnil v dušo, in od tlej mi je hrepenelo srce po nepozabni Koroški. Letos o počitnicah so se mi končno uresničile dolgotrajne želje, da sem jo prvič obiskal. Skrbno sem se pripravil na to pot. Z zadostnimi informacijami, opremljen z zemljevidi, sem jo mahnil prvi ponedeljek v avgustu ob najlepšem poletnem vremenu s kolesom preko Korena čez mejo. Poln najlepših pričakovanj in židane volje sem stopil na koroška tla, zajahal kolo vrh sedla in se spustil po strmih klanec na drugo stran navzdol. Že po nekaj ovinkih sem ves zavzet obstal nad prelepo pokrajino, ki se mi je spodaj pred menoj odprla: zelena polja, med njimi bele vasi, prav nasproti razdrti stene Dobrača, spodaj bistra Zila, malo dalje na desni pa smaragdnozelena Baško jezero. V pol uri sem bil že v dolini na asfaltirani cesti, ki teče iz Beljaka v Zilsko dolino. Tudi jaz sem se namenil najprej v Zilsko dolino. Odrzlel sem po gladki cesti naprej proti Podkloštru. Kolo teče kar samo, klanecv sploh nisem čutil, res prijetna taka vožnja po asfaltu. Brzel sem mimo polj in sadovnjakov. Ljudje so ravno želi oves. Ženske v rutah in s slamniki na glavi. Na moj pozdrav so mi prijazno odzdravljali »dobro dno«. Sem in tja sem se ustavil in jih nagovoril. Kar zjasnili so se jim obrazi, ko so čuli slovensko besedo. Povpraševali so me, če sem iz »Kranja« in če potujem po Koroški. Takoj sem občutil, da sem prišel med svoje ljudi, da se domovina razprostira tudi preko meje. Kmalu sem dospel v Podklošter. Čedno urejen trg, ležeč prav pod našim Petelinjem na eni strani in Dobračem na drugi. Na cesti slišiš največ nemško govoro. Napisi na trgovinah in gostilnah so vsi nemški, imena pa večinoma samo slovenska. Nedaleč od trga teče cesta preko reke Zilice, ki se v široki strugi v velikem loku izteka malo nižje doli v Zilo. V Dolah se odcepi od asfaltirane ceste cesta v Vrata in proti Trbižu. Do italijanske meje je od tukaj le tri kilometre. Asfaltirana cesta pa zavije na desno, teče pod Gornjansko dolino, skozi prijazne Drašče proti Bistrici.

V družbi z Zahomečani

Tik pred Bistrico sem zavil na levo v Zahomec, eno najbolj poznanih slovenskih vasi v Zilski dolini. Vas leži nekoliko odmaknjena od glavne ceste, na planoti, vzvišeni nad dolino reke Zile. Je to tipična zilska vas s košato lipo sredi

Baško jezero z Osojčico v ozadju.

vasi, iz oken ličnih hiš pa te pozdravljajo živoredeči zahomski nagelčki, po katerih slovi ta kraj po vsej Zilski dolini. V prijaznem slovenskem domu sem prvokrat občutil vso iskreno gostoljubnost in toplo domačnost naših Korošcev. Sprejeli so me nadvse priščno. Doslej nepoznani, smo si na mah postali najbližji. Prijetno mi je bilo kramljati z vrliimi Zahomečani, ki so me upoznali z domačimi prilikami in običaji, zlasti z znamenitim zilskim štehanjem. Koliko si imamo povedati ljudje, ki nosimo v srcu iste misle in iste želje! Občudoval sem lepi jezik, ki ga Ziljani govorijo; zdi se mi, da je njih govornica najčistejša. S težkim srcem sem se poslavljaj od teh prijaznih ljudi, mojih prvih dragih koroških znancev. Za slovo sem dobil tudi lep domač šopek v spomin na prijazni Zahomec.

Pod Dobračem

Iz Zahomeca pade cesta v nižje ležečo Zilsko dolino, teče skozi Bistrico, že precej pomembno vas, skozi dvored v ravni črti preko Zile v Čajno. Krasen je ta del vožnje. Pred teboj se

dvigajo mogočne, divje, razdrti stene Dobrača, ki prehajajo spodaj v velikanska prodišča. Vsa ta južna stran Dobrača, ki se je v 14. stol. zaradi potresa vdrla in pokopala pod seboj nešteto vasi in gradov, pada skoraj pravokotno v Zilsko dolino. Gori, na strmih vrhu pa ždita dve cerkvi: slovenska in nemška. Res edinstven je pogled na Dobrač s te strani. Ob vznožju ležijo vasi: Čajna, Čače in Borče. Tik nad Čajno, sredi smrekovega gozda, se dviga mogočen Čački grad, kamor se je do pozne jeseni bivši angleški kralj, sedaj Windsorški vojvoda, umaknil, da v tišem, idiličnem kraju, sredi naših dobrosrčnih Korošcev preživi prijetne dneve. Od kar se je naselil semkaj visoki gost, je dobila Čajna povsem novo lice, postala je na mah svetovno znana. Od vseh krajev prihajajo tuje obiskovat ta idilični kot pod Dobračem, zlasti v velikem številu Angleži. Zasluga novega Čačkega gospoda je tudi bila, da se je asfaltirala cesta iz Beljaka do Čajne in s tem poživil tujski promet v Zilski dolini, za kar so mu Ziljani zelo hvaležni. Iz Čajne sem se povzpelo malo v breg do Labenč, od koder se ti nudi krasen pogled na spodaj ležeče močvirje ob Zili. Temnozeleno, kot gladina jezera ravna dolina, porasla le z močvirsko travo, kjer se spomladi in jeseni pasejo številni konji iz vseh okoliških vasi. To močvirje ob spodnjem toku Zile predstavlja največje bogastvo Ziljanov. Konjereja je tukaj doma. Jeseni prihajajo po znane zilske konje kupci prav iz Nemčije, in pustijo Ziljanov precej lepe denarje. Onstran doline se lepo vidita vasi Bistrica in Zahomec, nad njima Bistriška in Zahomeška planina s preko 2000 m visokim Ojstrnikom na desni. Vrh teh planin se razprostirajo obširna, idealna smučišča, tudi našim smučarjem dobro poznana.

Zadnja slovenska vas Brdo

Iz Labenč gre pot na desno na Bleiberg, znamenit po svinčenem rudniku, na levo pa skozi št. Jur in Sv. Štefan na Smohor, zadnjo slovensko župnjo v Zilski dolini. Nisem imel časa, da bi obiskal še ta del Zilske doline, zadnjo slovensko vas Brdo blizu Smohorja, kjer počiva neustrašeni borec za pravice koroških Slovencev, Franc Grafenauer, vrnil sem se po isti poti skozi Bistrico, Podklošter proti Brnci. Vožnja v večernem hladu je bila prav prijetna. Zmračilo se je že, ko sem dospel v Zmetiče, majhno naselje pri Brnci. Prenočil sem v znani slovenski gostilni. Tudi tukaj sem doživel toliko iskrene gostoljubnosti in tako

V Beljaku

Iz Zmetič sem krenil preko Zile mimo znanih beljaških toplic v Beljak. Beljak je danes najvažnejše tujskoprometno in gospodarsko središče Koroške, ter najvažnejše železniško križišče. Ima prav srečno lego ob vznožju Dobrača, posebno lepa pa je njegova okolica, ki sem jo občudoval z visokega stolpa župne cerkve. Na vzhodnem delu mesta se skriva med smrcem Magdalensko jezero, na severnem delu, skriti med grički, pa temnozeleni Leonhartski jezeri. Na severno-zapadnem delu mesta, ob Dravi se odpira lepa Spitaška dolina, izhodišče na Solnograd in Monakovo. Mesto se močno širi, vse polno ljubkih vil

in čednih delavskih hiš je zrastle izmed njiv in travnikov. Promet v mestu je zelo živahen, veliko tujcev in letoviščarjev srečavaš na ulici, slišiš pa povsod le nemško govoro.

V Osojah

Iz Beljaka sem se odpeljal mimo veličastnih razvalin Landskron na Osojsko jezero, kamor sem dospel že v pol uri. Jezero je stisnjeno med gorami, prav pod visoko Osojščico, v dolžini kakih 18 km proti severovzhodu. Kar nekam tesno mi je postalo ob pogledu na to v samotni skrito, temno jezero. Ob desnem bregu jezera vodi romantična pot, ki teče zdaj ob obali, pa se zopet oddaljuje, skriva se v gozd, da se za tretjim ovinkom znova približa vodi, spreminjajoča ves čas pokrajinsko sliko, v Osoje, kamor sem dospel v dobri uri. Že od daleč te pozdravlja izmed visokih topolov mogočno samostansko zidovje ob jezeru. Z nekako pobožnostjo sem se mu približal. Blizu samostana, ob jezeru, sem si poiskal prenočišče. Čudoviti mir vlada tukaj v Osojah. Nepozaben mi ostane večer, ki sem ga doživel pod samostanskimi zidovi ob tistem Osojskem jezeru. Našel sem si skrito klop ob jezeru, bil sem sam. V mraku je postalo jezero še temnejše, kar nekam grozno v tej samotni in tišini. Za menoj pa v molku vtopljeno zidovje samostana. Iz lin samostanskega stolpa se utrga droben, srebrn, enakomerno pojoč glas: Ave Marija. Vtipil sem se v to čudovito tišino, v blaženo spokojnost. Nehote sem se zamislil v vekove nazaj, ko so tod vdano služili v samotni in tišini beli menihi Osojski Gospej. Spomnil sem se Mutca Osojskega, poljskega kralja Boleslava, ki je v tem skritem kotu, v miru in pokoju končal svoje burno življenje. Spokojno, s pobožno molitvijo v srcu sem zaspal tisti večer v Osojah.

Drugi dan sem si ogledal nekdanj znameniti, danes že opuščeni benediktinski samostan, ki po-

Osojsko jezero. V ospredju Osoje.

časí že razpada. Poleti imajo v njem visokošolci svoj vojaški tabor, kjer opravljajo obvezne predvojaške vaje. Največja znamenitost samostana je pač samostanska cerkev, nastala v zgodnjem baroku. Kar prevzame te notranjost cerkve, vsa bogato okrašena v vsej baročni razkošnosti; oltar ves blišči v zlatu. V cerkvi se nahaja poleg stranskega oltarja Boleslavov grob: preprosta kamnita grobnica z vklesanimi črkami: »Boleslav rex Poloniac«, nad njo pa visi na steni poljski državni grb. V cerkvi se nahaja tudi več grobnic samostanskih opatov, z lepo okrašenimi nagrobnimi ploščami, z letnicami največ iz XVI. in XVII. stol. Vsa cerkev je videti kot muzej.

Po žici navzgor

Iz Osoj sem se s žolnom prepeljal na drugo stran jezera, odkoder je napeljana na Kancel, t. j. na malo teraso pod vrhom 1910 m visoke Osojščice, žična železnica. Po rahlo napeti, močni jekleni vrvi drsita naenkrat dva vagončka, eden z vrha doli, drugi pa od spodaj gori. V enega se stlači lahko do deset potnikov. Za 6 šil, se prepelješ gori in nazaj. Rad sem žrtvoval ta denar za tako izredno priliko. Užitek je takole vožnja med nebom in zemljo! Mirno drsimo ob žici navzgor, kakih 10 m nad vrhovi dreves, spodaj pa temnozeleno Osojsko jezero. V 10 minutah smo že na vrhu. Okoli postajnega poslopja se nahaja vse polno hotelov v najrazličnejših planinskih slogih. Čudovito lep razgled se mi je nudil od tod. Prav pod menoj Osojsko jezero, na desni Beljak z okolico, na oni strani Zile zeleno Brnško polje, nižje doli prekrasno Baško jezero, za njim skoraj cel Rož, proti severu Vrbsko jezero s Celovcem v ozadju, in tam daleč Podjunska dolina. Najlepši pa je razgled na Julijske Alpe, vzhodne in zapadne. Nebo je bilo čisto jasno, na obzorju, kristalno čistem, so se ostro odražale oblike v nebo kipečih vrhov: Viš, Montaf, Kanin, Mangart, naše Alpe s Triglavom v ozadju, spredaj pa dolga veriga Karavank z Obirjem in Peco tam v dalji. Ves zavzet obstaneš pred tem veličastjem pred seboj. Ko sem občudoval to prekrasno koroško zemljo, me je nehoté obšla grenka žalost ob misli, da ves ta svet, od davnine naš, ječi danes pod tujim jarmom, da bje to naš rod na svoji zemlji najokrutnejši boj za obstanek. Brez dvoma je to najlepši košček zemlje, kar smo jo Slovenci kdaj imeli. Pa še ta biser smo zapravili v svoji zgodovinski brezglavosti. Tako malo smo imeli in še tega nismo znali vsega obdržati. Zalostna je res usoda Slovencev.

Proti Celovcu

Zalosten, v trpke misli zatopljen, sem se vračal v dolino. Nadaljeval sem pot proti Celovcu. Sonce pripeka, da se asfalt kar topi od vročine, kolo se lépi na njem in enakomerno cvrči pod menoj. Spotoma sem obiskal nekatere vasi, malo odmaknjene od glavne ceste: Skočidol, Podravlje ob Dravi in Pešce, pod 730 m visokim hribom Sv. Jurijem, odkoder se lepo vidi Vrba in Vrbsko jezero. Prav čedne vasi so to, kar čudil sem se snagi in redu, ki vlada tukaj na kmetih. Po teh

naseljih živijo Slovenci še strujeno. So pa to najbolj ogroženi kraji na severu. Starejši ljudje znajo še vsi slovensko, mlajši pa mešajo že precej nemških besed med slovenske. Starejši ljudje še čutijo trdno slovenski. Kar vzradostili so se ob mojem obisku, kamor sem prišel, so se čutili nekam počašeni. Povsod so me priščno sprejeli. Našel sem med njimi tudi nekaj prav močno zavednih Slovencev.

Tragika nčšega naroda

Iz njih pomenkov sem spoznal vso tragiko našega naroda na Koroškem. Ta rod, zlasti v severnih krajih, narodnostno umira, ne da bi se tega zavedal. Sola je popolnoma nemška. Otroke vzgaja čisto v nemškem duhu, nauči jih pa prav malo. Dve leti hodijo otroci v šolo le zato, da jih odvadijo domače govorce in privadijo nemški. Po štirih letih ne znajo ne enega ne drugega jezika več. In prav to je namen šole: pustiti ljudstvo neuko in brezbrizno, kajti tako nezavedno maso je najlažje potujčiti. Ko otrok doraste, skušajo mladino pridobiti zase s plesnimi tečaji, ki jih prireja Heimatbund po deželi. Njih cilj je: mladino zapeljati k veseljačenju in zapravljanju, čimprej gre dom na boben, tem prej se znebijo naših ljudi. Saj nasprotniki komaj čakajo, da naš človek gospodarsko propade, na vsako prodano zemljišče se priseli trd Nemec od Bog vеди kod s severa, in tako prehaja naša zemlja počasi v nemške roke. Naš kmet — zadolžen, če je zaveden sploh ne najde nikjer pomoči; pod ugodnimi pogoji in kolikor hoče pa dobi posojila v šoli pri učitelju, kdor zataji svojo narodnost in se vdnja nemčurjem. Glavni cilj potujčevalcev je: Slovence gospodarsko streliti, ne dati jim nobene eksistence, saj so vse jarne službe našim zavednim ljudem nedostopne. Vse drugo gre potem lahko. Na splošno ne nastopajo Nemci na zunaj s silo, kajti oni so v potujčevanju mojstri in dobro vedo, da sila vedno rodi protisilo, kakor smo to videli pri naših primorskih rojakih. Oni naše ljudi tako rekoč z ro-kavico na roki, skoraj brez bolečin ugonablajo, pa vztrajno in smotreno.

Politično mrtvilo

Zelo jim olajšuje delo pri tem politično mrtvilo, ki je zavladalo v Avstriji po uvedbi avtoritativnega režima. Včasih so bili shodi, volitve, vse to je ljudi zdramilo in jih napravilo borbene.

Danes vsega tega ni, ljudstvo postaja počasi popolnoma brezbrizno za vsa javna vprašanja, v njem otopi vsaka narodnostna miselnost, pojenja vsako navdušenje. Pa tudi narava Korošcev samih, njih mehkosrčnost in skrajna miroljubnost jim zelo škoduje v narodnostnem boju. Zaradi ljubega miru opuste vsako borbenost, ne nudijo nobenega pravega odpora nasprotnikom. Nasprotno, nasprotnik jim v svoji drznosti in agresivnosti imponira, sami se pa že v naprej čutijo poražene in brez moči. Res je pa tudi, da sem našel po Koroškem veliko navdušenih Slovencev, zelo inteligentnih ljudi in veliko idealizma ter delavnosti pri mladih. In kako jim pomagamo mi v svobodni državi? Koliko mi žrtvujemo zanje? Kako se brigamo zanje? Tako malo nas je, vsak ud naroda bi nam moral biti dragocen, tam gori pa nam umirajo kar deset-tisoči. Zalostno bilanco moramo pokazati ob tem vprašanju. Skoraj bi človek dejal, da sploh ni v nas nobene narodne zavesti več. Koliko tisočev in milijonov Nemci žrtvujejo v pomembnevalne svrhe za Koroško, kako spretno propagando z »nedeljeno Koroško« delajo v svetu, da bi izbrisali iz te zemlje vsako sled slovenstva. Koliko pa mi žrtvujemo za svoje? Koliko knjig jim pa mi pošljemo na leto, da ne pozabijo domače besede? Znano je, kako tesne kulturne stike navezujejo Nemci s svojo narodno manjšino pri nas. Kako pridno jih nemška mladina obiskuje, jim prinaša knjig in svežega narodnega duha. In kako mi? Z deklaracijami o izgubljeni Koroški ob obletnicah plebiscita ne napravimo še prav nič zanje. Skrajni čas je, da bi se že tega vsi zavedli! Več kulturnih stikov bi morali navezati z njimi. Vzбудiti med svojim narodom vsesplošno zanimanje za to zemljo, darovati jim knjig — kako radi segajo po njih — predvsem pa: obiskovati jih. Posebno zadnja leta Koroško zelo zanemarjamo. Povsod so mi tarnali ljudje, da jih tako malo obiskujemo. Kako zelo so veseli naših obiskov, v koliko uteho jim je, da morejo bratu, ki jih razume in čuti z njimi, potožiti svoje težnje. Naravnost greh je to od nas, da jih tako pozabljamo. Izgovor z draginjo v Avstriji tu ne bi smel držati, pa je tudi pretiran.

Obiskuj to lepo zemljo!

Domov sem se vračal po isti poti preko Korena. Na zadnjem ovinku pod sedlom sem se ustavil in poslednjič s pogledom objel vso to prekrasno deželo pod seboj, v kateri sem doživel v kratkem tednu bivanja toliko nepozabno lepega in priščno toplega, da so ti bežni utrinki na papirju le medel odvsi tistega ognja in navdušenja, ki ga je v meni vžgala nepozabna Koroška. To poslednjo sliko sem si globoko vtisnil v spomin, ko sem se vrnil domov in odlej mi ostane Koroška nepozabna, v svoji prelesti in v svoji bolesti neko ljubljena.

Zato veljaj moj klic vsej slovenski javnosti, zlasti pa tebi mladina: Obiskuj pridno to prekrasno zemljo, kjer boš doživel veliko lepega, zlasti pa prinesel svojim bratom onkraj Karavank novega ognja in veliko moralne opore v teh težkih dneh njihove preizkušnje.

Dr. D. L.

DRUŽINA

Mladina hoče sonca

Vprašaj otroke, pri katerih učiteljih so najrajši, pa ti bodo vedno eno in isto odgovorili: da imajo najrajši tiste, ki so dovtipni in dobre volje. In zmeraj se bo izkazalo tudi to, da imajo dotični učitelji in vzgojitelji tudi najboljše uspehe. Se potem, ko mine že več let po šoli, obiskujejo nekdanji gojenci in gojenke take vzgojitelje in skupno se spominjajo vedrega sijaja nekdanjih dni.

Opazuj otroke, ki katerim stricem in tetam gredo najrajši, katerih stricem in tet se najbolj razveselijo, ko pridejo na obisk. To so tisti in tiste, ki nudijo otrokom vesele ure, ki so »hčni«.

Oče in mati naj v duhu stopita nazaj v svoje mlade dni in naj v njih poišče same svetle ure in spoznala bosta, da so bile tiste ure svetle zato, ker so izhajale iz sijaja veselja, ki ga je izžareval humor katerega človeka. In oče in mati naj se pošteno izprašata, kje sta dala svojim otrokom kaj najboljšega, kje sta najbolj vplivala nanje, kje so se njune namere najhitreje uresničile in priznati si bosta morala, da so bile najrodovitnejše ure vprav ure veselja in dobre volje.

Daleč daleč za nami bi moralo ostati tisto pojmovanje vzgoje, ki naj vpliva na otroke s hudimi besedami in tepežem. Iskreno pa sta spojena pojma: vzgoja in veselost! Jedro vzgoje mora čim najbolj živeti v sončni luči.

Pokrajina mladine je pokrajina pomladi. Pomladansko zemljo je treba orati, posejati; iz nje mora veselo kaliti in rasti, na njej naj bi radostno cvetelo in uspevalo. Neki veliki vzgojitelj je dejal nekoč, da morajo vzgojitelji delati vreme v deželi mladine, da bo: časih dež, časih blisk in grom, največ pa jasnega in sinjega neba, ki naj z njega sije zlato sonce.

Mladinska pokrajina je jako različna. Semena, ki počivajo v njej in pričakujejo življenja, so različne darovitosti, a tudi plevela je dosti vmes. Da se zbudi življenje, je treba sonca, veliko toplega sonca. Šele sonce povzroči, da je dež izdaten in tudi nevihte so uspešne in koristne le tam, kjer kraljuje sonce z veliko močjo.

Sonca nad mladinsko pokrajino pa je — humor. Lepo je označena dovtipnost, vedrost duše, ve-

selje, z besedami »sončni humor« in »zlat humor«, kakor tudi pravimo »veselo sonce«, »sončno zlato« in »zlat sončni žarek«. Kdor hoče vzgajati, kdor dela v mladinski pokrajini, kdor orje in seje po njivah mladosti, ta naj nenehoma vsebuje sonce in naj se potruži, da se njegovi žarki svetijo po »vzgojnem polju«.

Kakor ima nebesno sonce to moč, da so ljudje, odrasli in majhni, bolj delavni, bolj veseli v sončnih dneh, tako vpliva tudi sonce humorja blagodejno na vse ljudi, zlasti pa na mladino. Vzgojiteljska vedrina, humor, pa je izraz in izžarevanje velike vzgojiteljske ljubezni, ljubezni do mladine. Vprav zato pa tako vpliva in priključuje na dan veselje in veselost in vprav zato ustvarja in poraja sadove.

Seveda pa vse to ni tako mišljeno, da bi moral vzgojitelj neprestano »stresati dovite« in šale iz rokava, da bi se morali otroci venomer smejati in grohotati. Vzgojno važno je, da je temelj vzgoje vesel, da je veselost v srcu in duši in da izhaja iz ljubezni do mladine. Tedaj mladina občuti toploto, lepo ji je ko na toplem soncu, ko doma, ko v naročju matere. Tako toplino naj pa občuti mladina tudi v resnih besedah, kadar je posvarjena radi trme, upornosti, užaljenosti, jeze in drugih napak. Ki so plevel, katerega mora vzgojitelj v težki borbi onemogočiti. Teh slabosti pa sonce veselja ne pusti na dan in plevel na soncu humorja kmalu usahne.

Kakor pomladanska njiva željno verka sončne žarke in topli dežek vase, tako je mladina v vedrem ozračju čudovito dovzetna in spomin, čustva, razum in hotenje so pripravljeni za dojemanje in udeleževanje. Uspehi te potem naravnost osupnejo.

Res je, tudi nevihte so časih potrebne. Lahko-miselnost, predrznost, lenoba mladine povzročajo večkrat kaj nevarno soparico. To je prav tako prirodno, kakor da zunaj v prirodi nastajajo nevihte. A skrbeti je treba za to, da se iz nevihte ne izčim škodljiva »huda ura«, ki se še dneve in tedne pozna škoda po njej in ki zastruplja s hladom in z vlago vse, kar je živega.

Plašči za v dež po novih predpisih

Vsi plašči so tako prikrojeni, da jih moreš obleči vrh kostima

Moške obleke

Kar je poškodovanega, mora biti nevidno

Dosti ekrbi imamo s poškodbami moških oblek. A če imamo malo potrpljenja, se da še marsikaka obleka, ki je že obnošena, skoraj prenoviti. Čim bolj se moška obleka nosi, tem boljše mora biti blago zanjo. Kadar kupuješ, ne šedi (če moreš)! Boljša obleka je tudi boljše narejena in dolgo obdrži svojo obliko.

Predvsem je treba paziti na ovratnik suknjica. Večkrat ga je treba očistiti z bencinom ali zmesjo iz salmijaka in vode (dva dela salmijaka, en del vode). Ko čistiš, imej za to tako, ali vsaj skoraj tako krpico, kakršno je blago obleke. (Torej ne belo krpicco!) Madežni od jedil se dajo odpraviti z vročo vodo, prej jih pa se zribsa in skrtiči.

Nove hlače, ki so iz mehkega blaga, kakršno se rado razpotegne, podšij tam, kjer je koleno, s kakim mehkim blagom v obliki kvadrata. Prišijes ga močno na oba šiva, zgoraj pa ga prišijes s svilo, a vboji ne smejo priti čisto skozi. Potem ne bodo hlače na kolenskih izbočinah. — Če so hlače spodaj »ubite«, moraš rob pravilno razparati, ga dobro osušiti in prišiti na ubiti strani okrog in okrog gubo na znotraj. Potem ne smeš položiti privihanega roba tako globoko ko prej, tako da je nova guba na znotraj. Le na to je treba paziti, da niso hlače potem krajše. Slednjič dobro polikaj in prav nič se ne pozna, da imajo popravljen rob.

Bolj neprijetno je, če je obleka raztrgana. Če le moreš, zasij obleko z nitmi iz blaga. Če ni krpe, pa dobodi nitke kje iz obleke. Mogoče so te nitke prešle; tedaj kupi svilo prav enake barve. —

Hlače moraš zadaj že prej podložiti z istim blagom, preden se preluknjane. To je precej lepše, kakor vsite krpe — in dosti manj dela imaš.

Največ opravka ti pa dajo rokavi, če so v zapetju razcefrani, a tudi rokavi se dajo popraviti. Blago prav ob robu prerežeš in ga na notranji strani z nevidnimi vbodi z istobarno svilo, s prav ozkim robom sešiješ skupaj. Če je bil rokav zadostno dolg, naj bo šiv malo bolj na znotraj. Sprednji rob potrebuje velike pažnje. Trdo platno, ki je znotraj, je treba ozko odrezati in spet našiti platneni trak, ki je na sprednjem robu. Seveda to popravilo ne bo čisto nevidno, vendar se z likanjem vse lepo izravna.

Tudi podlogo suknjica ali suknje lahko doma obnoviš. Staro podlogo lepo odparaš, si natančno ogledaš, kako je bila prišita, si po njej prikojiš novo podlogo. Paziti moraš spredaj na rokavih, kjer moraš podlogo nategniti. Najlažje se da to delati, če spodnji rob prišiješ s strojem, vse drugo, tudi sprednji rob, pa na roko.

Ko dokončaš šivanje, moraš obleko vedno lepo polikati, in sicer vedno po vlažni krpi. Da odpraviš paro, malo z roko potolci spodaj blago, da se ne bo nagubnilo.

Za vse to je treba malo korajže in pa precej ljubezni. Nekaj je pa tudi vredno veselje, ko vidiš, da z delom prihraniš denar, ki bi bil potreben za novo obleko.

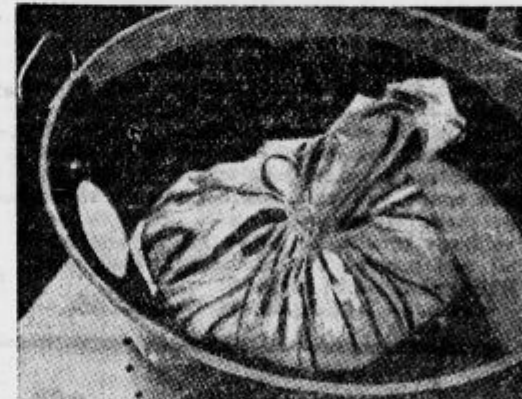
Jopice

Za jopico kupi vso volno naenkrat, sicer se more zgoditi, da je imaš premalo, pa iste barve in vrste ne dobiš več. — Če pleteš najprej hrbet, se že privadiš vzorcu, preden začneš pletiti sprednji del, ki je težji.

Sha'ano testo

Zgoraj: Testo pripravljaj. Kvas že prej pristaviš, a kar v moko, kamor daš tudi sladkor in moko.

Zgoraj: Testo more hajati tudi na hladnem. Narahlo ga zaviješ v prtič in daš v mrzlo vodo. Testo lepo in hitro haja, a ne sme biti v njem nobenih dodatkov, ki bi se raztopili v vodi. Sladkor in začimbe daš šele potem v testo, ko je že shajano.

Zgoraj: Da postane testo rahlo in enakomerno, ga je treba dobro prenesti, tepeti in kvišku metati, da močno pade na desko. — Spodaj: Medvedove šape. Razvaljano testo prerežeš s kolesčkom na podolgovate štirikotnike, v sredo daš trdo mezo. Potem kose po dolgem prepogneš, pomažeš robove z beljakom, stienes skupaj in, če hočeš, jih malo narežeš. Nato namažeš s presnim maslom in pečeš.

Junaško življenje

Sedem in dvajsetim otrokom je žena Boxall iz zahodnega Beana v angleški grofiji Sussex dala življenje. To število je za Veliko Britanijo pač rekordno, in starko, ki ji njen 84 letni mož še živi, so letos ob njem 80 letnici močno počastili. »Zmeraj sem živela samo za svojih 27 otrok, ki je med njimi dva para dvojčkov in še trikrat trojčki,« je rekla starka. »Trda usoda je to, da je 20 mojih sinov in hčera umrlo pred menoj! Katera mati, razen mene, je morala na svetu prestatiti to bridko gorje, da je morala preživeti 20 svojih otrok!« — Starka ni bila svoj živ dan nikoli v kakem kinu, gledališču ali na plesu. Preveč je imela skrbi in dela s svojimi otroki. V svoji mali hiši, kjer je odgojila in vzgojila vse svoje otroke, nima ne plina ne elektrike. Vse življenje je sebi in svojim otrokom sama šivala obleke. »Ne razumem,« pravi stara žena, »kako more kaka ženska hrepeneti po čem drugem, ko po tem, da postane mati!«

»Mama, kaj se pravi štediti?«

»Štediti? To je tisto, o čemer očetje zmeraj govorijo, kar pa matere molče izvršujejo.«

Kaj je alkalij?

Dandanes povsod naletimo na besedo alkalij. Dobiš jo zlasti v oglaših za milo, v predpisih za pranje, pri brivcu slišiš, da je treba lase umivati z vodo brez alkalija in to in ono milo ima več ali manj alkalija.

Beseda izhaja iz arabske al Kalja, s čimer so imenovali lug iz pepela morskih in obrežnih rastlin. Te alkalije, ki so jih pridobivali iz pepela raznih vrst rastlin, so v starem veku, ko še niso poznali mila, uporabljali za umivanje in pranje. Prvo milo so naredili tako, da so loj ali kozjo mast pomešali z lugom iz pepela rastlin. S tem se je mast raztalila in nastalo je milo. Na ta način se dandanes narejajo mila.

Zdaj poznamo mnogo vrst alkalij, ki so manj ali bolj jedke. Uporabljajo jih za tvorjenje lusk iz mila, za milo, za praške iz mila in sploh za razna pralna sredstva. Najčeste uporabljajo pri tem natronove in kalijeve lužnate snovi. S samimi lužnatimi snovmi bi si blago pokvarili, zato jim dodajajo olja in masti. Trdo milo ne vsebuje prostega alkalija, a mehko milo ima še nerazredčen lug, od tod tudi njegova lastnost za dobro čiščenje.

Posebne vrste alkalija je tudi amonijak, ozir. salmijak, ki se v zvezi z oljem ali mastjo začne peniti ko milo in ga uporabljamo kot čistilno sredstvo. Alkalij je na vsak način potreben za umivanje in pranje, ker milo ne razredči zadostno umazanije. Bombaževina je najbolj odporna zoper alkalij. Kemiki se bavijo z urejanjem takih pralnih sredstev, ki po njih blago ne izgubi barve in se ne raztrga.

Iz kuhinje v kuhinjo

Navodila za melancane

Nadevane melancane

Melancane razrežeš (neolupljene) po dolgem in jih izdolbeš. Vse skupaj malo okuhaš v slani vodi in ko vzameš iz posode, seseklaš melancanovo drobje in primešaš sesekljane, olupljene paradižnike, česen, sol in poper. S tem nadevas. Nadevane melancane daš v kozico, poliješ z oljem in dodaš malo vode in pečeš v pečici. Ko se začno peči, jih potreseš z drobtinami.

Pražene melancanove rezine

Neolupljene melancane razrežeš po dolgem na rezine, ki so za prst debele, osoliš jih in pustiš, da se malo vžehnejo. Potem jih povaljaš v moki in pražiš v olju ali masti.

Pasteta iz melancan

Neolupljene melancane razrežeš na rezine, za prst debele, in jih okuhaš v slani vodi in ocediš. Povaljaš jih v moki in opraviš v olju ali masti. Nato dušiš 20 dkg mešanega, sesekljane mesa (na 3 ali 4 melancane), dodaš čebule, popra in soli. Potem polagaš v pekačo: spodaj melancane, nanje mesnino, kisle smetane, nekaj rezin paradižnika (ali tudi ne) in spet od začeta, dokler vsega ne uporabiš; na vrh pa daš smetano. Pečeš v pečici in daš v isti posodi na mizo. Jako okusna jed za pred drugimi jedili in če je mrzla, je izvrstna pašteta za na kruh.

Solata iz melancan

Melancane razrežeš na majhne kocke, malo okuhaš, ocediš, ohladiš, dodaš česna (ali čebule), popra, soli, olja in jesiha ter zmešaš kot navadno solato.

Krompirjev kruh

Potrebuješ: ½ kg moke, 3 žlice presnega masla, 4 žlice sladkorja, 1 rumenjak, ¼ kg kuhane krompirja (dva krompirja), ¼ l mleka, 20 g kvasa, 1 žličko soli, ¼ jajca.

Zmešaj, stlačen krompir primešaš v skledi k moki, ocediš in dodaš raztopljeno presno maslo, razvrhkan rumenjak, sladkor, limonovo lupino in sok in kvas, ki je raztopljen v gorkem mleku. Iz tega narediš na deski testo in ga pol ure gneteš, dokler ne dela mehurjev. Potem napraviš hleček, ga pokriješ in pustiš hajati, da ga je še enkrat toliko. Nato ga pomažeš z jajcem in počasi pol-drugo uro pečeš. Drugi dan je boljši ko prvi dan.

Razno

Jetrni nadev

Telečja jetra opraviš s čebulo, dokler niso nič več rdeča, potem jih zreži z mesoreznicco v trdo kuhanih jajci, soljo, majaronom in masljo, tako da nastane lepa maža za na kruh.

Nadevani svinjski zrezki

Zrezke svinjskega mesa dobro potolčeš in pomažeš s sesekljano, v masti oprazeno čebulo. Na vsak zrezek daš žlico riža. Zrezke strkljaš skupaj ko klobasice in prevežeš. Na hitro jih opечеš v razbeljeni masti, jih obliješ z juho, da se more riž skuhati, pokriješ in dušiš.

Ponarejena cvetača

Srednje veliko zeljnato glavo na debelo razrežeš, skuhaš do mehkega v slani vodi in precediš. Potem primešaš 3 jajca, 5 žlice moke in 2 žlici raztopljene presnega masla. Vso goščo zaviješ v prtič ko štruklje in kuhaš ¼ ure v veliko slane vode. Potem zabeliš z drobtinami, ki jih na presnem maslu opraviš.

Prisebni vlomilec: »Kar proč denite samokres, umetnica, saj bi jaz rad le vaš podpis!«

Mož: »Kako to, da si kar dve uri govorila s sosedom?«

Žena: »Ker ni imela časa, da bi prišla k meni na dom.«

ELITNA KONFEKCIJA

Maslek,

MARIBOR

prinaša vedno najnovejšo

Kurenčkuva Neška ma tud beseda

Naš lde sa pa res tku strašen siten, koker pudrepne muhe. Usaka reč čja, de b se člouk utekvou, de prou mu nč mar na gre. Poglejte, zdej pугervaja kar naenkat ud mene, de se morem tud jest uglast in soj jezek uteknt u tista anketa, ke ja mama zdej zavle naš srednih šul, al gimnazi, kakor se prouzprout reče tem šulam. Lepu vas prosem, puvajte no, kua mene brigaja sredne šule? Jest na bom več u šula hudila, utrok pa tud nimam, de b jih u šula pušilala. Ser b s mogel pa tud lde mišl, de jest na morem vedet, kašne gimnazije b nam ble u zdejšnih časih prouzprout putrebne. Don-dons je ja na svet tud use drgač, koker je blu soje čase, ke sma s mogel se s trskam svetet, s šota smo pa kuril, ke družga trskajna mel. Svet je tku etrašen napredvou, de me je kar groza, kam boma etčasama pršli, če boma tku naprej hitel. Jest se bujim, de pol še nazaj na boma znal. Asten, zdej pa puvajte, kuku se čem pol jest u taka reč utekvat, ke ja na zastopem? Ser je pa taka reč zame strašen narodna in tud reskerana. Kene, če rečem tku, se bom tem zamerla, če rečem tku, se bom pa unem zamerla. Nazadno bo pa ceu svet name mula držu. Jest mislem, de še ta narbl pameten nardim, če držim jezek lepu za zubni pa moučim. Nej se sami med saba preklaja, dokler se jim bo luštal. Sej etčasama bo že tud tega preklajna konc, koker je blu že velik drugeh. Večen tku nubena reč na trpi. Poglejte kulk časa sma se dajal za useučilška knižna, pol za kemičen inštitut. Ceste sma tli tud met spēlane not dol du murja, de b e lohka hudil saj u murje kopat, ke sa nam Gradašca, Malgraben in tud Iblanca čist pufederbal. Cez špetau sma se tud gor držal, de je premejen. Kuludvor sma tli met pa pud zemla, de nam Iblancanem ne bo sramote delu, koker nam ja dela zdejšen. No, in kuga mama zdej ud usega tega? Prou nč družga, koker ena s kamnem pulikana useučilška knižna. Tu pa use zatu, ke nisma tli še mal pučakat, de b se še za cegu dost gnarja nabral, sa s mogel zidari pa s kamnem pumagat. Clouk more met ja tud mal putrebna. Mi Sluveni sma pa že ud nekde take furje. Zatu pa mama tud ena figa. Noja, pa če eden dol z Grada odgleduje ta nova useučilška knižna, se še precej dober vn uzame. Za take srumake, koker sma Sluveni, bo že za sila. Keder boma pršli du kašenga gnarja, boma pa še cegla nakupil, pa ga boma pr kašen prložnost s tem kamnem zamejnal. Mal še lohka putrpema, sej nisma glih preveč hajkljih.

Zdej se gre pa prouzprout sam za sredne šule, ke jih boma mel hmal več u Iblanc, koker štari. Zdej pa na veja, kua nej b se utroc — pardon, študenti sem tla reč — na teh šulah učil. Kene, en pугervaja, de se morja na srednih šulah učil latinec, drug prauja, de b jim blu turšk bl putrebne. Sevede ta trek se putegujeja pa za kinezarek. Te trdja, de je naša budočnost, koker sploh budočnost lepe naše dumuvine, sam še na Kinezarskem. No in tku naprej. Usak holt teši u drug konc, pol nej pa jest vem, s kerem nej putegnem. Jest pa za soja useba tkula mislem, pa mende na bom dost falila: Naša in lepe naše dumuvine budočnost bo prouzprout šele na unmu svete. In še na unmu svete sam zatu, ke tam na bo nubeneh takeh kurit, de b se nam spēčal zajne prerekat.

Men se čuden zdi, de našem gespudem, tistem, ke s morja za naša mladina glave ubijaj, še ni u glava padel, de b dal ta reč na glasvaje. Utroc — čem reč študenti — tist, ke se misljo u sredne šule zapisat, nej sami puvaja, kua b se ta narrajš učil. Za kar bo večina glasvala, tist nej se pa pol na naših srednih šulah učeja. Jest sem prepričana, de bo velika večina te naše nadebudne mladine glaveval za — žogobrc. In tu, pu mojeh misleh na bo falen. Kene, menista za telesa uzgoja mama že tku al tku. Prefesari se boja pa že dubl. Sej b prelesari mende tud raj usak dan pu ene dve al pa tri ure uzni na luft žoga brcal, koker se pa za naša mladina pu šulskih sobah kfretarel. Ser je pa don-dons tku useglih, kua eden štedita. Kdur ma gnar,

al pa primerna protekcija, bo z žogobrcam glih tku du soja kruha pršou, koker tist, ke use fakultete preštedera. Ubrajtama pa žogobrcarje že zatu, ke slava in čast našga naruda ukul pu svet nosja. Sam tu je hudiman, ke zdej zadne čase tud naše punce tešejana sredne šule, če prou b jim tega na blu treba. Sej ena punca, če ma kej pud paucam in pa še mal sreče zraven, tku lohka dubi muža tud brez sredne šule. Kene, če ma muža rada, mu tu lohka tud pu sluvenk puve. Na plac pa tud na bo z babncam pu latinsk za krumpir glihala.

Asten, zdej sem vam puvdala soj mnenje ud srednih šul. Zdej ga pa še drug puvajte, če vam moj mnenje ni pu vol. Mene pa zdej s šulam pr gmah pestite. Jest se zdej u šule na bom več utekvala. Sej nimam nč ud tega. Jest b se tud zdej u ta reč na utekvala, če b biu ureme mal drgačen, koker je biu. Dan za dnevam je curial dol na nas, koker b se bal, de se na boma pusušel. Jest sem pa duma douhčes predajala kar na debel. Kar za scagat m je blu. No, pa kua b vam prpoudvala, sej sami veste, kuku je čluvek pr src, če je u slabem uremen kar sam duma. Bukl mam dost duma za brat, ampak kar jih mam, sem že use desetkrat prebrala. Pulikala sem tud že use, kar je blu za pulikat. Jest sem pa že ena taka ženska, de na morem držat ruke naskriž. Prou zmeri morem kej brklat. Če na brklam, sem pa bouna. Ker res ni sem vedla več, kua b pučela, sem se pa kar za sila mal ublekla, uzela marelja, pa sem etekla u šent-jakubška knižna ke u Zvezjda. Tam sem prusila ena gespudična, de b m dala kej prou špasenga za brat, de b pršla u mal bulš vola. »Ta narlušbi b m blu,« sem rekla, »če b m dal 'Paulihata' al pa 'Lažniuga Klukca', če ga mate.«

»Mel sma ga že, ampak brauci sa nam že zdauni use razečledral. Sej nubeden na zna več na bukle merkat.« m je udguvarila gespudična in začela ukul pu štelazah brklat. Kar naenkat pa pride spet nazaj h men in m prnese en čist nou zvezek, z ena pudobca na platnicah. »Gespa, tula bo pa ket zanalaš za vas, ke mate rad kašne špase. Tula je šele te dni enkat izšlu. Jest sem že prebrala in vam

lohka rečem, de tu 'Lažniuga Klukca' desetkat puseka. Jest sem se že tku smejala, de b hmal počla.« Jest res uzamem tist zvezek u roka, pa videm, de je gor natiskan »Umetnast«. Kar debel sem ja gledala, ke sem mislela, de se če z mene norca delat. Ke m ja je pa le tku topel prpuročala, sem ja pa uzela. Duma sem ja prec prebrala. Za smejat se je blu že neki, tu je res. Ampak aufšnajat zna pa ta »Umetnast« že tku, de »Lažniuga Klukca« vorenk puseka.

Šah

Iz turnirja velemejstrov v Badenu pri Dunaju prinašamo danes še naslednji dve zanimivi partiji.

Ragozin—Reshevsky

Igrana v 10. kolu 22. septembra.

1. d2—d4, d7—d5 2. c2—c4, c7—c6 3. Sg1—f3, Sg8—f6 4. e2—e3, Lc8—f5 5. Lf1—d3 (v slovanski obrambi velja poteza Lf5 kot odgovor na ekromno potezo belega e3 za najbliže nadaljevanje, ki vodi do izenačenja. V prvi potezi je običajnejše cxd5 in Dd1—b3, s čimer hoče beli takoj izkoristiti odsotnost damskega lovca na dam-Lf8—b4 8. Dd1—b3, Dd8—e7 9. 0—0, 0—0 10. a2—a3, Lb4xc3 11. b2xc3, Dd8—c7 (dama je etala na e7 slabo, ker bi beli mogel igrati a4 z grožnjo La3. Črni poleg tega ni mogel razviti damskega ekakaca zaradi pritiska belega na b7.) 12. Sf3—e5 (beli je v prednosti in skuša sedaj z izvedbo poteze e3—e4 moč svojega središča še bolj uveljaviti.) Sb8—d7 13. Se5xd7, Sf6xd7 14. f2—f3, b7—b5 15. Lc4—e2, e6—e5 (črni mora paziti, da ga beli v središču popolnoma ne obvlada.) 16. a2—a4, Lf5—e6 17. Dd3—d1, Tl8—d8 18. a4xb5, c6xb5 19. Le2xb5, Dc7xc3 (črni ni izgubil kmeta, pač pa je moral dovoliti belemu, da hitro spravi v igro svoje figure.) 20. Lc1—d2, Dc3—c7 (črni se mora braniti sedaj naenkrat proti neprijetnim napadom na damo.) 21. Ta1—c1, Dc7—b6 (na Dc7—d6 bi prišlo Lc6! in d4—d5 s prednostjo za belega.) 22. Dd1—a4 (s silno grožnjo La5, proti kateri črni nima niti dobre obrambe.) Ta8—b8 (na a5 bi prišlo Te6 z odločilnim napadom.) 23. Ld2—a5,

Zrtev: »Tudi jaz sem bil nekoč žrtev jušične krivice.« — »Ali ste bili obsojeni?« — »Ne! Oproščen!«

Ragozin — Capablanca

Igrana v 12. kolu 24. septembra.

1. d2—d4, d7—d5 2. c2—c4, c7—c6 3. Sg1—f3, Sg8—f6 4. Sb1—c3, d5xc4 5. a2—a4, Lc8—f5 6. e2—e3, e7—e6 7. Lf1xc4, Lf8—b4 8. 0—0, 0—0 9. Dd1—b3 (običajnejše je Dd1—e2) Dd8—e7 10. Sf3—e5, c6—c5! (črni takoj udari po središču, kjer hoče beli polagoma dobiti premoč.) 11. Sc3—a2, Sb4—a5 12. Dd3—b5, b7—b6 13. f2—f3 (beli hoče na vsak način do premoči v središču.) c5xd4 14. e3—e4, Lf5—g6 15. Lc1—g5, a7—a6 16. Dd5—b3, Dc7—c5 (Capablanca je lepo ovrgel nasilno igro belega in je obdržal kmeta.) 17. Lg5xf6, g7xf6 18. Se5—d3, Dc5—d6 19. Dd3—d1 (grozi b2—b4, na kar se je beli pri žrtvi kmeta zanašal.) Tl8—c8 20. b2—b3, Sb8—d7 21. Dd1—e2, Dd7—c5! 22. skem krilu.) e7—e6 6. Sb1—c3, d5xc4 7. Ld3xc4 Sd3xc5, Dd6xc5 23. Lc4—d3, f6—f5 24. Ta1—b1, f5xe4 25. f3xe4, La5—c3 26. b3—b4, Dc5—e5 27. Sa2—c1, a6—a5 28. b4xa5, Lc3—a5 29. Tb1—b5, Te8—c5 30. Dc2—f3, Te5xb5 31. a4xb5, La5—d2 32. Sc1—e2, Ld2—e3+ 33. Kg1—h1, Ta8—a3 34. Tf1—d1, h7—h5 35. h2—h3 (sedaj črni odloči hitro z lepo kombinacijo, ki jo je pripravil s svojo zadnjo potezo. Partija je tipična za Capablancino hladnokrvno in dosledno igro.) Ta3xd3! 36. Tdxd3, Lg6xe4 37. Td3xe3, d4xe3 38. Df3—f1, Dc5xb5 39. Df1—f4, Le4xg2+ 40. Kg1—h2 (beli bi se lahko takoj vdal, ker po Kxg2 pride Dxe2+ z izmenjavo dam.) Dd5xe2 in beli se je vdal.

Križanica

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16					17						18			
19						20					21			
22					23				24		25	26		
27					28			29			30	31		
32	33		34				35			36	37		38	
39		40				41					42		43	
44			45	46							47			48
49						50				51		52		
53		54	55			56			57		58		59	
60	61		62	63			64			65				66
67				68	69	70				71				
72				73				74						
75				76				77						

V vsak prostorček vstavi po eno črko. Besede se začno pri številkah, nehajo pri debelih črtah ter pomenijo:

Vodoravno: 1. ima krava, 5. manj rabljena beseda za določitev, 13. oblika cvetenja, 16. prostor za igre in boj v starorimskem cirkusu, 17. kraj, kjer se sol koplje ali dobiva iz morske vode, 18. domače živali, 19. druga beseda za belo barvo, 20. znamenit kraj severno od Litije, 21. država v južnem Tibetu, 22. žensko krstno ime, 23. slovenski jezikoslovec-samouk, 24. svetopisemska oseba, 26. železniška postaja med Ljubljano in Litijo, 27. tuja beseda za podatke, 28. kos celote, 29. večje mesto v severnovzhodni Italiji, 31. soustanovitelj Rima, 32. svetopisemska oseba, 34. prijetno razvedrilo, 35. kraj na desnem bregu Donave v Sre-mu, 37. hunski poglavar, 39. izraz pri orodni telovadbi, 41. tuja beseda za upravitelja, 42. mohamedanski bog, 44. otroška beseda za očeta, 45. nekdanji jugoslovanski poslanik v Washingtonu, 47. vrsta vina, 49. znani skladatelj dunajskih operel, 50. rimski bog vojne, 51. levi pritok Zgornje Tun-gueke, 52. preprosto orožje, 53. del glave, 55. tuja beseda za prisilno delo, 57. trgovski izraz za predplačilo, 58. kraj zahodno od Kostanjevice na Dolenskem, 60. druga beseda za divjo kozo, 63. del obraza, 64. vrsta blaga, 65. tuja beseda za zvezdo repatico, 67. glavno mesto večje države na Balkanskem polotoku, 69. kraj južno od Zelimel na Dolenskem, 71. kraj ob Dravinji med Slovensko Bistrico in Rogatecem, 72. kraj vzhodno od Polho-vega gradca na Notraskem, 73. kraj na zgornjem ptujskem polju, 74. stolp pri turških molilnicah,

75. ruska reka, ki se pri Nižnjem Novgorodu izliva v Volgo, 76. italijansko pristanišče ob Jadranskem morju, 77. družba potujočih trgovcev ali romarjev v pušavi.

Navpično: 1. ribiška potrebščina, 2. ženska oseba iz Finžgarjevega romana: »Pod svobodnim soncem«, 3. tuja ženska krstno ime, 4. vrsta števil, 5. skrajšano žensko ime, 6. strupena žuželka, 7. francoska politična osebnost, 8. severno moško ime, 9. prebivalec dela Istre, 10. pred nedavnim odstopilci predsednik turške vlade, 11. industrijska rastlina, 12. slonov zob, 13. kuhinjska potrebščina, 14. pregledna drama, 15. oseba iz grškega leposlovja (Odisejev sin), 23. del vodovodne napeljave, 24. krasen mladenič v grškem bajeslovju, ljubljene Venero, 25. večja država v Zadnji Indiji, 27. tuja beseda za deset božjih zapovedi, 28. vas pri Domžalah ob glavni cesti, 29. računski izraz, 30. tuja beseda za posledek, 33. izraz pri preji, 34. reklamno sredstvo, 35. bajeslovni grški letalec, 36. poljska politična osebnost, 38. vrsta zemlje, 40. prebivalec Italije v preprostem govoru, 41. grška črka, 43. turški naslov, 46. važna trdnjava v severni Španiji, 47. poveljujoča slavnostna pesem, 48. sprednji del voza, 51. moško krstno ime, 52. tuja beseda za zbornico, 54. rastlina za jedalka, 56. grajski uslužbenec, 57. tuja beseda za prijeten vonj, 58. del obleke, 59. godna žival, 61. otroška beseda za očeta, 62. domisljavec, ki misli, da v finejših rečeh kaj razume, 64. levi pritok reke Ural, 65. svetopisemsko mesto, 66. bližnja sorodnica, 67. finko pristanišče, 68. tuja beseda za dobo 70. del glave, 71. druga beseda za umirjeno stanje.

Rešitev zlogovne križanice z dne 3. oktobra

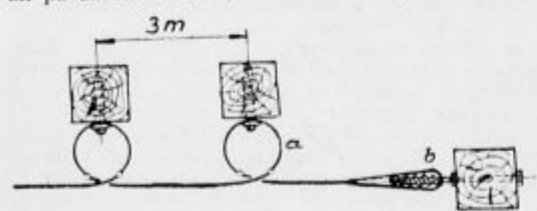
Vodoravno: 1. opolo, 6. kolos, 10. Opava, 16. peta, 17. kolovoz, 18. Odar, 19. ilo, 20. komet, 21. idol, 22. Una, 23. Lika, 25. Pag, 26. etan, 27. eter, 28. enota, 31. tigr, 33. omaka, 35. kobila, 38. bok, 39. ebontil, 41. omela, 42. lan, 43. os, 44. anali, 46. para, 47. bar, 48. omet, 50. Atoš, 51. ena, 52. Mal, 53. abe, 54. Job, 56. Oka, 57. lonec, 59. Adela, 61. komar, 63. obet, 65. uvod, 66. Oto, 68. Java, 71. tat, 72. Udine, 74. bera, 76. dar, 77. Eros, 78. ozi-mina, 79. bala, 80. pasar, 81. Oeska, 82. nomad,

Navpično: 1. opilek, 2. pelin, 3. otok, 4. lak, 5. okop, 6. komat, 7. Oleg, 8. Lot, 9. ovitek, 10. sodar, 11. ozon, 12. pol, 13. adut, 14. Vanek, 15. Ararat, 21. Atila, 26. Egon, 27. Emona, 29. Oberon, 30. Ala, 32. lbar, 33. oba, 34. anatom, 36. Oman, 37. Alah, 39. esej, 40. llok, 41. Opel, 43. omelo, 45. Isar, 47. bac, 48. obed, 49. tok, 52. met, 53. Adonise, 55. boj, 58. obara, 59. avizo, 60. Atena, 62. Avala, 63. otep, 64. etos, 65. udor, 67. Oran, 69. Adam, 70. Arad, 72. USA, 73. Ema, 74. bik, 75. Abo.

Kaj pravi tehnika

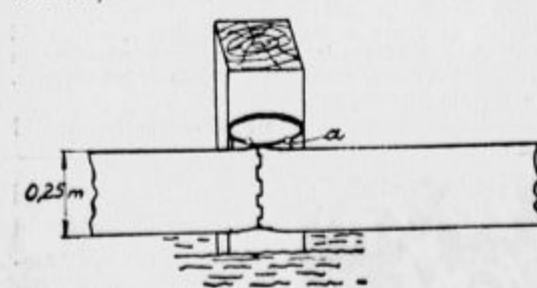
Jekleni pasovi varujejo ceste

O nesrečah na nevarnih ovinkih, posebno tam, kjer je cesta speljana po strmih pobočjih, se je že dostikrat pisalo. Kolikokrat se pripeti nesreča, ker zaradi mokre ceste vozilo zdrkne s cestišča, ali pa zavoji v stran, ko se hoče izogniti nasproti

vozečemu vozilu. V takih slučajih ne zavoji vozilo s poti pravokotno na smer vožnje, ampak od strani. Kjer je poleg ceste jarek za vodo, ali pa nižji teren, se avto preukune in nesreča je tu.

Se bolj pereči so taki problemi v Ameriki, ki je znana po visokem razvitim avtomobilskem prometu. Da bi omogočili čimbolj varno vožnjo, so začeli delati na zunanjem robu cest elastične ograje, ki branijo vozilom, da bi zaslja s poti. Ograje so

zgrajene iz 25 centimetrov visokega jeklenega traku, ki je vake tri metre elastično pritrjen na lesen kol, ki je zabit v zemljo. Vozilo, ki se zadene ob ta elastični zid, zdrkne ob traku in se odbije nazaj proti sredini ceste.

Prve take ograje so postavili pred letom in so se zelo dobro obnesele.

Oglašujte v »Slovenec«!

Kako je krščanstvo izgubilo Jeruzalem

Dne 2. oktobra 1937 je minilo 750 let, odkar je krščanstvo izgubilo Jeruzalem. Tega dne, 2. okt. 1187, je mesto odprlo vrata egiptovskemu sultanu Saladinu in je — razen kratkega presledka v letu 1244 — ostalo nenehoma v oblasti mohamedancev.

Ze v pradednih časih je bil Jeruzalem močna trdnjava. Kralj David je l. 1006 pred Kr. zavzel mesto z zvijačo in silo. Leta 586 pred Kr. je Nabukadnezar opustošil Jeruzalem. Spet so ga pozidali, a nova doba bede in nadlog se je začela pod vladjo iz Sirije in Egipta. Nato so prišla leta

1077 predati Seldžukom iz rodu Ortokinedov. To so bili tisti Seldžuki, ki so zaradi svojih vpadov v Evropo izzvali križarske vojne. Dne 15. julija 1099 je Gottfried Bouillonski zavzel Jeruzalem. Gottfrieda so izvolili za vladarja nove krščanske države. Ko je vladal njegov brat in naslednik Boudwin I., je kraljestvo v 12. stoletju živeło

sovražnikom. Ubežnikov je bilo krog 100.000, vendar je bilo med njimi le malo vojščakov. Navzlic temu so pod vodstvom hrabrega viteza Baliana odbili številne Saladinove naskoke. Ko so slednji obleganci sklenili, da izroče mesto, so Baliana poslali k Saladinu, naj izprosi, da smejo kristjani oditi iz mesta. Saladin je to dovolil s pogojem, da mora plačati vsak moški deset zlatnikov, vsaka ženska pet in vsak otrok dva zlatnika. Za reveže, ki jih je bilo 18.000 v mestu, je Balian iz svojega plačal 30.000 zlatnikov. S temi pogoji je odprl Jeruzalem dne 2. oktobra 1187 muslimanom svoja vrata. Tistega dne, ko so odšli kristjani iz mesta, se je Saladin usedel kraj ceste na prekrasem prestolu, da bi videl spreved kristjanov. Plemenito se je vedel; priklonil se jim je in je številnim kristjanom spregledal odkupnino.

Tako se je končalo krščansko kraljestvo v Jeruzalemu. Odtlej ni bilo v Jeruzalemu — razen kratkega presledka — nikoli več krščanskih vladarjev. Naslov »Kralj Jeruzalema« so do konca svetovne vojne imeli habsburški cesarji. Svetovna vojna je izbrisala še ta ostanek.

Zdaj je Sveta dežela spet vsa v nemirih. Ves svet poroča o nasprotovanju zoper razdelitev Palestine, o zahtevah Arabcev, zahtevah Judov in o težkočah, ki jih ima radi vsega tega angleška vlada. Malo mest na svetu ima tako burno preteklost kot Jeruzalem in dozdeva se, da bi tudi delitev, če bi se uresničila, ne pomirila teh krajev.

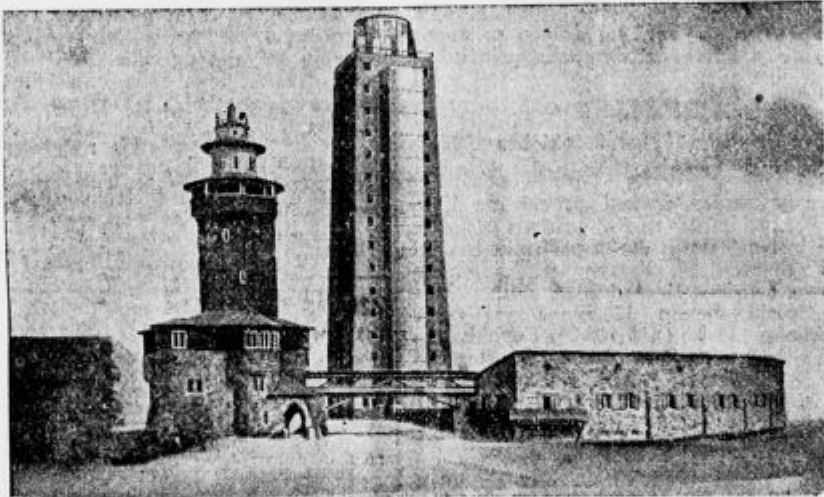

krvavih državljanskih bojov v mestu samem, dokler niso Jeruzalema zavzeli Rimljani. Ko je vladal Herod, se je Jeruzalem razcvetel in postal močan. Toda — iznova so ga zadele nesreče. Leta 70 po Kr. je rimski vojskovođa Tit, poznejši cesar, spremenil mesto v eno samo pogorišče. Ko so ga vnovič pozidali, je postal Jeruzalem središče rimske kolonije. Leta 637 so Jeruzalem dodelili arabski svetovni državi. Leta 969 so mesto odstopili egiptovskim Fatimidom, ki so ga morali leta

najlepšem razvoju in se je sijajno razcvetelo. Boudwinu I. je sledil njegov nečak Boudwin II., ki je utrdil moč države z mečem.

Ko je umrl Boudwin II. in mu je sledil njegov brat, so mohamedanci vnovič vdrl v državo in dnevi krščanskega kraljestva so šli h koncu. Saladin, zavojevalec Jeruzalema, (2. okt. 1187), bi brez dvoma ne bil tako izloška zmaga, če bi mu ne bile razne razprtije in nesloga oblegancev olajšale obleganja. Dasi so se kristjani hrabro borili, vendar niso bili kos velikanskemu navalu Turkov. Vsi izmučeni od lakote in žeje in napol zadušeni zaradi hudega dima, ki se je valil proti njim iz gozdičev, katere so mohamedanci zažgali, so morali slednjič mesto predati.

Dne 20. septembra 1187 so se muslimani utaborili pred Jeruzalemom, ki so vanj pobegnili vsi tisti kristjani, ki so bili toliko srečni, da so ušli

Načrt stavbe za videnje v daljavo ki jo bodo Nemci zgradili na Taunusu, a na Brockenu v gorovju Harz pa že imajo tako stavbo.

Slike morajo radi bolezn v kliniko

Restavraciji, obnovitelji, umetniških slik in kipov se v jesenskem času ne morejo pritožiti, da nimajo dela. Najhujše zbolijo lesene umetnine. Les se čez poletje izsuši. Nenadoma nastopi vlaga in moča in les začne »delati«, kakor pravijo strokovnjaki. Les se začne radi vlage raztezati, podoba »se vrže«, to se pravi, da pokaže razpoke in reže. V hudih primerih se pojavi tudi nekakšna kožna bolezen, ki se izraža z majhnimi mehurčki na barvnih plasteh.

Ce škoda ni prevelika, tedaj se dajo te poškodbe kmalu popraviti. Tam, kjer so na slikah z leseno podlago razpoke, jo dobro ostrgajo in v o desko nalepijo na drugo, ki je dobro izsušena. Mehurčke na barvi obdelujejo z vbrizganjem skozi vročo iglo. Segret likalnik dokonča delo, ki pri tistih barvno kožico, ki »se je bila vrgla«, spet tesno na podlago.

So pa tudi lesene podobe, ki so na obeh straneh poslikane, kar je najti zlasti met oltarskimi slikami. Če je treba popraviti take slike, tedaj je to popravilo že kar operacija. Ze nekaj dni prej je v obnovitveni delavnici vse razburjeno. Odločilnega dne pa počiva vse drugo delo. Vsakdo napeto čaka, ali se bo nevarni urez posrečil ali ne.

Desko je treba namreč vzporedno s ploskvijo slike prežagati! To se pravi, da ne sme žaga niti za spoznanje milimetra mimo žagati, ker bi se s

tem pokvarila slika! Ko se ta urez slednjič posreči, se vsi oddahnejo. Potem se delo nadaljuje prav tako kakor pri slikah, ki so na eni strani pobarvane. Nato zlepijo obe ploskvi slike in — bolnico odpustijo iz klinike! Dvostransko poslikane podobe se imenujejo »dvojčke«. Če dobi delavnica »dvojčke« v popravilo, jih ni prav nič vesela.

Jesenske bolezni pa ne dobijo samo lesene podobe, marveč tudi podobe, ki imajo platneno podlago. Če platno ni bilo trpežno, ali ni bilo temeljito pripravljeno za sprejem barv (grundirano), potem se pač pripeti, da se začne barvna plast

Japonske čete, ki so pravkar zavzele severnokitajsko mesto Pataling, počivajo ob Velikem obzidju.

»lusčiti« — in to se dogaja v vlažnih dneh. Če kaka »platnena podoba« na ta način »hudo zboli«, jo je treba prenesti na drugo platneno podlago. To delo je najtežavnejše in je pač največji čudež, kar jih zmore obnovitvena delavnica.

Pri tem opreznem delu je treba najprej zavrovati sliko samo in sicer tako, da se spusti na barve malo masčobe. Potem je treba položiti na sliko polo papirja, ki se s posebnim lepilom trdno pritise na sliko. Nato obrnejo podobo, previdno odločijo platno stran in slednjič nalepijo sliko na novo platno. Na poseben način odstranijo tisti papir, ki je kot negativ sprejel sliko vase. Masčoba, ki je morala barve varovati, spravijo stran s posebnimi kemikalijami — in operacija je končana.

Seveda se težavno delo v obnovitvenih delavnicah posreči le takrat, če obnovitelji niso samo izurjeni rokodelci, ampak so tudi izvršni umetniki.

Renata Müller, slavna 31-letna filmska igralka, je nenadoma umrla.

Šahovski mojstri

Aljehin

Euwe

Borba šahovskih svetovnih mojstrov. Aljehin in Euwe se zdaj poslednjič borita za zmago v igrah, ki so jih doslej mojstri sami določili. Odslej bo pogoje določala svetovna šahovska zveza. Borbo je denarno podprla založba nekega dnevnika v Haagu, zato bodo prve partije ondi odigrali

Prevežani fotografi

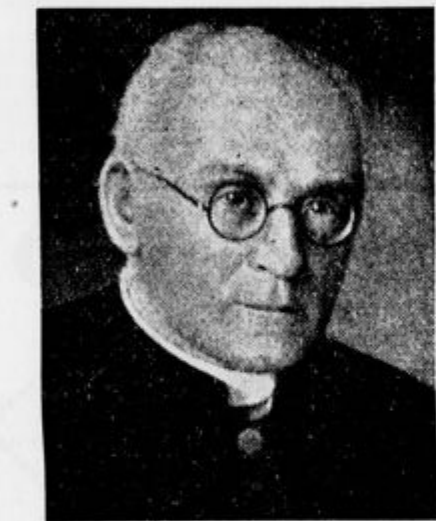
Tak fotograf je bil v svoji mladosti angleški poslanec Warwick Brooks. Ko je njegov oče, ki je bil v Manchesteru fotograf, za nekaj mesecev odpotoval v Ameriko, je izročil delavnico mlademu Warwicku v varstvo. Ta je pregledoval računske knjige in je videl, koliko ljudi ni plačalo svojih slik, dasi jih je bil oče že nešteto krat opomnil. Warwick je sklenil, da bo tu naredil red in bo zaeno napravil očetu veselje. — Nekega jutra so meščani v Manchesteru zagledali v izloži Brooks-ove delavnice 24 fotografij, ki so bile s hrbtno obrnjene na cesto in spodaj je bilo napisano: »Zgornje slike so fotografije 24 odličnih meščanov. Če ne bodo do prvega plačani zneski, ki so jih ti dolžni, bomo fotografije obrnili.«

Ko se je oče vrnil iz Amerike, ni sicer dobil nobenega neplačanega računa več, a tudi nikogar, ki bi se še prišel fotografirati.

Slepoti ob Nilu

Skoraj 60.000 ljudi v Egiptu je slepih in 99 odstotkov vseh zdravniško preiskanih solskih otrok ima »trahom«, nalezljivo vnetje oči. Te strahotne podatke najdeš v poročilu, ki ga je objavila sekcija za očesne bolezni egiptovskega zdravstvenega ministrstva.

Trahom (egiptovska bolezen) je pač najbolj razširjena bolezen v Egiptu in je še zdaj navzlic

Umrli je škof iz Aachena, dr. J. Vogt, v starosti 72 let. Bil je prvi škof aachenske škofije, ki je bila 13. avgusta 1930 ustanovljena na podlagi konkordata med Prusijo in Vatikanom.

Brezbožniška propaganda med cigani

Brezbožniška sekcija iz Simferopola je sklenila ustanoviti poseben brezbožniški oddelček za propagando med cigani. Ta oddelček pa bi ne vplival brezbožniško samo na sovjetskoruska ciganska plemena, marveč bi iskal zveze tudi s ciganskimi plemeni, ki bivajo v Rumuniji, na Poljskem, Ogrskem in na Balkanu. — Splošno je večina ciganov grško-katoliške vere. Doselej se cigani niso kar nič zmenili za komunistično in brezbožniško propagando.

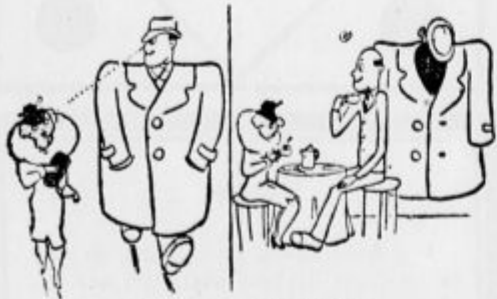
Od pousod

Piccardovi novi načrti. Bajje se je prof. Piccard izrazil, da se pripravlja na nov stratosferni polet in hoče doseči 30.000 m višine. Piccard meni, da bo to izvedel v prvih mesecih novega leta.

300 ton premoga je začelo goriti na italijanskem vlačiku barke »Siena« (7000 ton). Ko so tri ure gasili, se je posrečilo rešiti tovarno barko.

Albanske jubilejne znamke bodo izdali v Tirani radi 25 letnice albanske neodvisnosti. Prodajali jih bodo od 20. do 28. novembra in bodo do 28. februarja 1938 uporabne.

365 sprejemnih radio aparatov ima neki milijonar v Chicagu, kar je pač svetovni rekord te vrste. Vsak mesec enkrat se mu oglasijo vsi aparati naenkrat. Tedaj se cesta pred hišo radi hrupa v hipu izprazni. Sicer pa vsak dan »navije« drug aparat.

Obleka naredi človeka.

Izreži!

Za oslabele: krompirjev puding

Vzameš 1 kg osoljenega, kuhanega krompirja, ga pretlačiš in ohladiš. Zmešaš 80 g presnega mela, da se peni in polagoma dodajaš pretlačen krompir, 4—5 rumenjakov in malo sladke smetane. Nazadnje dodaš sneg iz 4 beljakov. Veo goščo daš v posodo za puding, ki jo namažeš s presnim maslom in posuješ z moko, nato kuhaš do 1 uro v sopari. Ta puding je samostojna jed ali pa je prikuha za k divjačini ali drugačni pečenki.

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA

Državna razredna loterija s tem javlja, da je za nastopajoče 35. kolo temeljito spremenila svoj loterijski načrt.

Srečke I. razreda 35. kola so pripravljene in bodo oddane v prodajo 17. septembra t. l. v 100.000 celih srečkah.

Zrebanje I. razreda bo 20. in 21. oktobra 1937.

Cena srečkam za vsak razred je sledeča: cela Din 200.—, polovica Din 100.— in četrtina Din 50.—.

Skupna vrednost dobitkov je pri isti količini izdanih srečk in isti ceni srečk povečana proti prejšnjemu načrtu od Din 64,320.000.— na

Din 64,991.000.—

V tem kolu so ojačene premije in dobitki tudi v prvih štirih razredih kakor tudi v petem razredu tako, da se bodo igralci že v pričetku igre t. j. že od prvega razreda udeležili z močnim interesom za igro v tem zanimivem kolu.

V vseh osmih razredih imamo 8 premij in te so: Din 2.000.000.—, 1.000.000.—, tri po 500.000.—, 400.000.— in dve po 300.000.—.

Poleg teh premij imamo še sledeče večje dobitke: 8 po 200.000.—, 16 po 100.000.—, 17 po 80.000.—, 17 po 60.000.—, 19 po 50.000.—, 17 po 40.000.— kakor tudi veliko število drugih večjih dobitkov.

V 5. razredu tega kola je uvedeno veliko število dobitkov, kateri preje niso obstojali. In to so: Din 35.000.—, 25.000.—, 15.000.— in 12.000.—.

Z mišljeno razporeditvijo dobljenega denarja je povečano v V. razredu število dobitkov nad Din 10.000.— od 105 na 302 dobitka, ter bode na ta način skoro v vsakem večjem mestu naše kraljevine vsaj po en večji dobitki ali premija.

V najsrečnejšem slučaju dobi premija, združena z dobitkom v V. razredu, na eni celi srečki

Din 3,200.000.—

Za izplačilo dobitkov jamči država kraljevine Jugoslavije.

Srečke se lahko dobijo pri pooblaščenih prodajalcih in njihovih podprodajalcih, kateri so skoro v vseh večjih mestih.

Podrobnejša navodila z loterijskim načrtom in splošnimi pravili se dobijo na zahtevo pri vseh pooblaščenih prodajalcih srečk.

Kdor kupi srečke državne razredne loterije, pomaga poleg osebne koristi, ki jo lahko ima, obenem narodnemu gospodarstvu, rokodelstvu, industriji in invalidom, ker se čisti dohodek od prodaje srečk po zakonu sorazmerno razdeli v zgoraj omenjene svrhe.

Za novo industrijo pločevinastih izdelkov iščemo prvovrstnega

mojstra - poslovođjo

Samo odlične moči z dolgoletno prakso naj nujno pošljejo ponudbe na Interreklam d. d., Zagreb, Masarykova 28, pod »Poslovodja P-5062«.

Zahtevajte povsod naš list!

TRGOVCI POZOR!

V večjem industrijskem kraju se odda pod ugodnimi pogoji v zakup povsem moderno opremljena trgovina. Pogoji in pojasnila v upravi Slovenca pod »INDUSTRIJA« 16252

Kdo vam bo sporočil vse novice iz tujine.

Kjer biva nad 350.000 naših rojakov?

Naši izseljenci vam ne morejo vsega pisati, vas pa vse zanima. Zato je najbolje, ako si takoj naročite mesečnik

„Izseljenski vestnik Rafael“

ki na osmih straneh poroča o življenju in delu naših bratov in sester v tujini. Naročnina znaša letno za Jugoslavijo 12 Din, za inozemstvo pa 24 Din.

Naročite si ga in pišite še danes na naslov:

Uprava Izseljenskega vestnika Rafaela, Ljubljana, Tyrševa 52

Radi opustitve trgovine popolna

RAZPRODAJA

manufakturnega blaga pod nabavnimi cenami

ANTON SCHUSTER
LJUBLJANA, MESTNI TRG 25

Loewe radio-aparati

so še lani navduševali vse poslušalce. Tipi za leto 1938 so še odličnejši in vendar smo jim še znižali ceno. Večjo zalogo smo že dobili. Dovolite, da vam predvajamo brezobvezno nov aparat. — Samoprodaja: Klein-dienst & Posch, Maribor, Aleksandrova 44.

Puh-perje

očiščeno, pošiljam po najnižji dnevni ceni. — Zahtevajte cenik. Adolf Wolkenstein - Čonopija Dunavska banovina

Cunje

krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ovčje volno, goveje diake (aravco) — kupi vsakr množino

ARBEITER - MARIBOR
Dravska 18

Za jesensko setev

prporočamo prvovrstno pšenico, rž, ječmen in zimsko grahoro.

FRAN POGACNIK
d. z o. z.,

Ljubljana, Tyrševa (Dunajska) cesta št 33
Javna skladišča (Balkan)

Elektromotorji novi in rabljeni za vse napetosti veon v veliki izbiri na prodaj. Lastna delavnica za previjanje in popravilne delavnice, avo dinam, elektromotorjev ter vseh elektroaparatur. — Izvrsen vse električne inštatacije za razsvetlavo in pogon **ELEKTROPODJETJE** **FRANJO PERČINČIČ** Ljubljana, Gosposvetska 1

FIGE

letošnje dalmatinske, za žganjekuho, zopet na zalogi. Dalje tudi **kislo zelje, repa**

in **glavice za sarmo** v sodih po 25, 50 in 100 kg. — Najnižja dnevna cena.

I. Oražem
Mostje, Ljubljana

VOLNA

dospela

kroji in navodila zastoj

M. DRENIK
LJUBLJANA
Kongresni trg 7

Ženska ročna dela, tisk in material za šolo in dom

Kvalitetne novosti za **moške suknje** in **obleke** v največji in najlepši izbiri, ter najsolidnejši ceni!

A. Žlender
LJUBLJANA
MESTNI TRG 22. TELEFON 37-76
VAS POSTREŽE NAJBOLJE

Kauče otomane modroce

poceni in solidno izdeluje **Ivan Habič, tapetnik** Ljubljana - Poljanska c. 17
Sprejemam popravila

Prometna banka d. d.

Stritarjeva ulica 2 v Ljubljani Telefon štev. 21-49

Kupuje in prodaja valute, čke po najvišjih cenah. Izvršuje nakazila v tu- in inozemstvo najkulantnejše.

Izplačuje brez omejitve stare in nove vloge

Moj ljubi mož, naš dobri oče, stari oče, gospod

ANTON KOKALJ

meščanskošolski učitelj v pokoju

je dne 7. oktobra, v 87. letu starosti, previden z zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal.

Draga nam pokojnika smo položili k večnemu počitku dne 9. oktobra na pokopališču na Bledu.

Vsem ljubim sosedom in prijateljem, ki so ga spremili in obsuli s cvetjem, izrekamo priščrno zahvalo.

Bled-Graz, dne 9. oktobra 1937.

Ana Kokalj, nadučiteljica v pokoju,
Marija in dr. Hans Wutschnič, Hans in Gottfried Wutschnič.

Vsemogočni je danes po dolgi, mučni bolezni odpoklical našega srčno ljubljenega, dobrega brata, oziroma strica, gospoda

Franca Deu

posestnika

v 66. letu starosti.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 10. oktobra ob 4 popoldne iz hiše žalosti, Tržič, Glavni trg št. 1.

Tržič-Srednja vas, dne 8. oktobra 1937.

Jean Deu, brat,

Marijana Jagodiz roj. Deu, sestra,
Erika Stransky roj. Jagodiz, nečakinja.

Zahvala

Za vse izraze iskrenega sočustvovanja ob nenadni, zato še bridkejši izgubi našega draga

Ivota Trošta

nadučiteljica v pokoju

izrekamo svojo najglobljo zahvalo. Iskreno se zahvaljujemo gg zdravnikom dr. Jamsku in dr. G. Debelaku za požrtvovalno lajšanje poslednjih ur pokojnikovega trpljenja ter preč. župniku g. O. f. s. K. Zakrajšku za podelitev tolažil evete vere; komandantu Dravske divizijske oblasti diviz. generalu g. Laz. R. Toniču in njegovemu zastopniku pri pogrebu sanit. polkovniku g. dr. Brustu Dragutinu, direktorju Dravske poštne direkcije g. dr. Vagaji, Gasilski četi in faranom iz Tomišlja, Sokolskemu društvu Jezica, učiteljskim zborom kakor tudi mladini meščanske šole v Ribnici za častno spremstvo na pokojnikovi poslednji poti, tovarišema g. L. Perku in g. A. Grmeku za poslovilna govora pred hišo žalosti in ob grobu ter vsem darovalcem prekrasnega cvetja ter končno vsem, ki so se spomnili pokojnika in počastili njegov spomin na katerikoli način.

Za vse drage nam dokaze sožalja in sočustvovanja se najiskrenee zahvaljuje družina Troštova z vsemi sorodniki.